

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Sectio I. De remedijs superstitionis seu illicitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

mum de casibus Episcopo referuatis, de quo tamen ipse argumentis validissimis contrarium docuerat prius, quæ soluere non videtur ipsemet potuisse; sane neuter soluit.

CAPVT II.

De officio confessarii, qua medicus est.

DEbet medicus & morborū causas, & genera, & remedia nosse. Animi morbi sunt peccata: quorum genera & causas libri præcedentes quin docuerunt; hic docebit, quibus remedijs vtendum. Ea sunt, vel licita vel illicita. Illicita propter periculū & superstitionem. Licita prorsus & citra controuersiam sunt omnia. Ecclesiastica seu diuina. Naturalia aliquando, propter periculum illicita sunt dæmoniaca seu superstitiosa semper sunt illicita. de singulis disquisituri, ab his ultimis ordiamur.

SECTIO I.

De remedijs superstitiosis seu illicitis.

Dissimus illa vocare dæmoniaca, de quibus tria dicemus. primo exempla quædam proponemus: secundo disputabimus. num à maleficis remedia peripossint, & an maleficia destruere liceat, & remouere?

QVÆSTIO I.

De exemplis superstitiosarum curationum siue magicorum remediorum.

VT omittam quæ exhibui exempla lib. 3. sect. 5. sect. 6. & sect. 8. lit. C. occurrunt primo loco tres modi

A Chaldæorum & Hebræorum primum refert Psellus, contra dæmonem terrestrem sacrificari debere lapidem *pyropiv* prius excantatum: quem lapidem ingeniose Serarius noster, *commun. suo vasis & curiosa lectio in Tobiam*, vult hoc nomen accepisse, quod sit fugas aduersarios seu pillosos (ita dæmones ab *Isaia* vocati) quasi *menos israhim*, vel *Zerim*. Hoc sacrificiū, plane idololatricum esse, nemo non videt: & tamen, vt dæmon per mendacium non decipiat, ex Zoroastris decretis id præcepit Psellus. nimis ille Mago suo credulus fuit & eo potius nomine ab Eugubino meruit reprehendi; quam quia dixit à Chaldæis quosdam bonos dæmonas credi: neque id satis expugnat Steuchus, eum lege lib. 8. *Compositæ cap. 28.* Quis ille lapis sit, fateor me ignorare. Zoroastris & Pselli verba dedi superius lib. 4. cap. 2. *quæst. 7. sect. 2. versic. decima sexta.* Secunda superstitio est, qua ligabant Iudæi Thephilin (h. est frontales quasdam fasciolas seu refegmina membranacea) capiti, & manui lævæ, & valuis, quæ ad dextram erant portæ chartulam infigebant: ita vt eius pars tertia respiceret thalamum: atque ita credebant dæmones impediri, ne possent ei nocere. meminit Paraphrast. Chaldæus, in *Cant. cap. 8. versic. 3.* his sacrilega verba quadam deprecatoria ex cap. 13. Exod. cap. 6 & 11. Deuter. inscribebant, & ea sic ad superstitionem detorquentes phanabant. Iubebantur illi Totaphot portare d. cap. 6. versic. 9. qua dictio significat specilla seu oclaria, vt notat Olearster: & hinc homines vere insulti & fatui carnaliter omnia intelligentes, sua Thephilin sunt commenti: quorum vanitatem & superstitiosos ritus diligentissime exsequitur Hieronym. Olearster. in ca. 13. Ezo. post medium lege,

& cæcitatibus miserorum miserere, & considera quam aptum illi nomen indiderint rei nugacissimæ cum Thaphel, radix vocis, insulsum, insipidum, ineptum, ac fatuum significet. Tertia superstitio extat apud Eliam Germanum dignior adhuc quæ à Regina Moria tauro donetur: *consuetudo* (scribit) *apud nos Iudeos Germanos inoleuit, ut faciamus circum per circuitum in parietibus cubiculi, in quo cubat puerpera cum creta vel carbone, scribamusque in singulis parietibus, ADAM, HAVAH, CHVTZ, LILITH: atque in ostio interiori scribamus nomina trium angelorum, SENOI, SANSENOI, SAMANGELOPH: quemadmodum tradit ipsa ipsa Lilitha, cum vellent eam in mari suffocare.* Sed tædet meminisse tam variarum vanitatum, quibus scaent scripta recentiorum Apellarum. Nec minus superstitiosæ sunt *Abracadabra*, & aliæ verborum formulæ apud Serenum *cap. 33. Aurelianum libr. chron. cap. 1. Myrepsum scilicet. 2. antido. 298. & 405. & 419. & scilicet. 12. passimitem Marcellum, Aetium, Columellam, & alios Gentiles. Recte, verique Stephan. Clauerius, cui ob communem in Cl. Claudianum operam, volo ut qui optime, doctis Miscellis suis, cæsuit tabullâ illâ Eagoglismensem, cui septem vocales Græcæ septies ordine mutato inscriptæ amuletum magicum fuisse. Prudenter tamen à Grucero inter supposititia relatu: ut, quod inter legitima vetustatis monumenta, immo inter bonæ frugis inscriptiones legi non merebatur: nisi forte censcas omnia sigilla, & characteres magicos, quia veteris æui, & typis & luce donari debere, iustus Itygiæ paludi immergantur. Utinam ita fieret, nec quinquam talibus hodie animum adijceret.*

A Nam nec ijs qui baptisate tincti, factis horum immunes. Nam multa occurrunt apud Pomponatium *lib. de incantat.* multa apud Henricum Cornelium Agricolam. *lib. de philosoph.* sed plura apud Philip. Aureolum, alias Bombaltrum Paracelsum varijs operibus: quorum omnium libri prohibita per Ecclesiam sunt lectionis. Ut mittam alios, colligam quædam Paracelli duntaxat: ex quibus quivis intelligat, nihil in hoc homine neque pietatis, neque mentis sanæ fuisse: primo docet curationes morborum tam *ut supra* quam *ut supra* à dæmonibus per applicationem sigillorum, imaginum, monstroforum characterum, in designata cæli constitutione, & certis metallis incisorum, & ægri parti appensorum, petendas esse. Secundo contendit, nihil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus spiritus vel immundus, ægro opem ferant modo curetur æger: & abutitur illo testimonio sacre scripturæ, *salutem ex inimicis nostris.* Et de morbis hyperphysicis agens, sic scribit: *Quaratione & quo modo morbis Magico artificio insiditis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus medicis qui perfecti capiunt esse. De tali autem curatione nec Avicenna, nec Galenus scripserunt, aut sciunt quicquam. Non enim in Academijs omnis discitur ars. idco oportet medicum quandoque accedere vetulas, sages, & genpos, rusticos, & circumforaneos, die Zanbrecher & ex ipis artem ipsam addiscere, qui pluresciunt de istis rebus, quam omnes academia professores, & quamquam hæc rideant: academia professores: tu vere illis inforti imaginatione & experientis effectum. Hæc ille. sed si imaginatio hoc operatur: nonne præstat eâ adhibere remedia sumptis, quæ vel ars medicorum, vel usus Ecclesiæ approbavit; sed audi quid*

¶ l. de philosophia
id Athe
sien. li. d.
occul. ph
of. lib. de
phil. m.
na & l.
le celest
medici
na, & l.
le morbo
caduco,
& alijs.
¶ d. l. de morbo
caduco.

respondeat; Si quisquam (ait) supernaturali morbo vel dolore per incantationem deineatur, illi nullum naturale remedium proderit (hoc plerumque verum esse docbo sect. seq.) sed Magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quasi & introductus est.] hoc infert, quia homo impius supernaturalia Ecclesiae remedia repudiabat: quæ quia Catholici recipimus, non, quia nihil profint physica remedia ideo ad demoniaca cõfugere debemus. Subiugit: tales curationes magicas minimè contra Deum esse: quia illi non ad perniciem, sed ad salutem hominum utimur, dicant ad hæc quidquid velint Theologi.] os impurum quasi non sit Theologorum iudicare: quid contra Deum, quid non contra Deum sit. sic agyrta nequissimus Fidei tribunal sibi vendicat. Sed postea docbo, id non contra diuinas modo, sed etiam contra humanas esse leges.

Exempla huiusmodi superstitiosarum curationum sunt vetera quidem, quæ congerit Annæus Robertus lib. 1. rer. iudic. cap. 5. charta Seruiliij contra lippitudinem, apud Plinium lib. 28. cap. 2. Periapton Periclis, Plutarco in Pericle, & Bionis, Laertij in Bione, annulus ferreus Tralliani contra colicam lib. 9. in fin. & alius Heliodori in Hist. Æthiopica, item in cedula Eudoxia apud Cedrenum pag. 274. carmina & incantationes quibus sanguis sistitur, Heliodor. lib. 9. hist. Aethyop. Froissartius tom. 2. Annal. cap. 65. & aliatum ægritudinum, vt Salomonis apud Ioseph. lib. 8. ant. cap. 2. Indorum, Strabo lib. 15. Tartarorũ plutarcho in Symposio, Græcorum apud Platon. l. 4. de rep. b. Romanorum, apud Iulium Apolo. 1. Recentiora vero non pauciora colligi primo curationes illæ per cerearum imaginum fabricationem, in quas se morbum magi putant deri-

A uare, de quibus sic idem Paracelsus a Fabricer medicus ceream imaginem ad similitudinem patientis & in nomine eius, aut conformer ceream particulam similem effecti parti, idque indubitata fide & forti imaginatione, credat per illam sanitatemegro restitui posse, ac tandem, additis Magicis precationibus, ceream illam imaginem in ignem proijci. At si forte ex doloris acerbitate, vel partu affectu, vita periculum metatur, integram imaginem certis verbis conjuraturatis, comburat medicus, & liberatur aeger.] Sed alio loco dissicit, & vult imaginem fieri ad formam & similitudinẽ maleficæ, quæ morbum induxit b. Sed

omnis hæc ars imaginum non minus ad tollendos, quam ad inferendos morbos, diabolo inuenta est auctore. Hanc superstitionem etiam ipse Plato damnauit lib. 11. de legibus, & est dissimilis illi, quam ex Astrologis Martilius Ficinus obtrulit, de quo postea. Huc pertinet vsus ille phylacteriorum Iudaicorum, ad imaginem serpentis aenei Mozaici, de quibus legi potest Philastrius in heresi serpentis Mozaici: cui tamen non assentior volenti talia fuisse phylacteria Phariseorum, quæ Saluator noster reprehendit: sed verior est D. Hieronymi explicatio.

D Eodem 2. pertinet quod, ad curandum pilorum, acicularum, spinarum & similibus corpori ingestorum maleficium: vult idem, non eximi illa per vulneris incisionem: sed materiam illam sponte prodeuntem, totam excipi, & in foramine facto Sambuci, vel quercus orientem spectante imponi, & ex eodẽ ligno cuneo obturari certis verbis additis c. clara hic quoque est superstitio: immo & Diaboli opera, per quæ residuum materiæ statim fertur ad idem foramen ex corpore in quo latitabat.

al. de by
perphys
moib.

l. de vi
longa.

el. de oc
philol.

3. Talis erat curatio illius, qui ægrotos apprehensos in foro collocabat, & eorum corpori appendebat chartam miris variisque characteribus consignatam, & additis nominibus dæmonum: *Bulfar, Narithum, Olesar, Bilech, Mammon, Oriens* &c. deformatam.

4. Talia erant nomina Ephesia, per quæ dæmonij obfessi liberabantur, teste Plutar. *h. in symposiac.* Talia sunt conuitia & lædoria, quas commendat Apollonius apud Philostratum libr. 2. & Petr. Martyr. de rebus Indicis. *leg. Ter. Tyrium de locis infestis, p. 3. cap. 56.* M. re libi Lutherus placuit in congerendis feridissimorum conuitorum olentietis, quibus dæmonum tentationes dispelli censuit, homo pari spurcicia & vanitate, quibus ego chartam non conspurcabo: & miror quenquæ sine nausea legere posse. *symposiac. lib. 2. cap. 24. & 26.* ubi huiusmodi ferculis dignus conuiuator struices congerit patinarias, sed sicut iuramentis & blasphemijs non abigitur, sed aduocatur potius dæmon, vt recte Casian. probat exemplis nonnullis adductis *libr. 12. hist. c. 20.* sic etiam scurrilibus aut iracundis conuitijs & atrocibus maledictis eorum, qui Passione ad id mouentur: & non charitate moti, ac fidei zelo inuitati, & ex officio ordinis sacri, id faciunt. Nam legitimis ac probis exorcistis licet dæmonem superbissimum sic vlciſci & diuexare, vt Mengus præscribit *exorc. 4.* & facit D. Antonius apud Athan. & Christiani primitiui apud Prudentium ubi.

*Intonat antistes Domini: fuge callide
serpens,
Exue te membris, & spiras solue lates.
Mancipium Christi, fur corruptissime,
vexas?*

5. Tales sunt Hexagoni duo Para-

A celli, inscriptis vnu *s adonai*, alter *icheo us.* vel *Terragrammaton*: quibus certo modo præditis, omnem morbum magicum pelli iactat. item de characteribus *Auigal Zintor*, &c. inscriptis nouæ membranæ ante folis ortum & per N. dies renouatis, &c. contra maleficium matrimoniale: & contra idem, quod tradit de *Gabata* seu solea equi ferrea fortuito itinere inuenta, & ex ea, die Dominico, tridente fabricato, &c. & quæ huiusmodi accumulatur nefarijs libris suis de *caelesti medicina*, & de *characteribus*.

6. Talis cûratiõ fuit illa, quam Gril- landus descripsit d, fuisse Iuriconsul- tum quendam in Sabinensi agro con- iugatum, sed maleficio, factum impotē- tem, cui nullius medici ars poterat opi- tulari. is magu consultuit, à quo iussus: vtea nocte cû coniuge dormiret, sum- pta quadam potione priusquam de- cumberet. Sedulo tantum caueret, ne nocte illa vel vxor vel ipse signo se crucis cõmunirent: neue metuerent, si quid auribus oculisue insoliti obserua- retur. Paruit caſidicus, & ad vnguem cunctis obseruatis: quinta circiter ho- ra noctis, ecce illi pluuia, procella, to- nitrua, fulguraq; maxima: mox & adeo pauendi terræ motus, vt concussa do- mus ab imo nutaret, non secus ac arbor à ventis pene euulsa, succedere homi- num magni clamores & eiulatus. Cû- que in eam partem maritus oculos cõ- iecisset videt in camera plusquam mille, vt apparebat (vtar verbis Grillandi) ad in- lucem certantes, & vnguibus pugnis & cal- cibus crudeliter pugnantes, & lacrantes alterius facies ad vestimenta tota: inter quos vidit mulierem quandam, qua erat alterius oppidi vicini, & dicebatur, quod e- rat malefica, de qua ipse sensu multum suspicabatur, ne ab ea maleficatus fuisset, qua vltra omnes maioribus gemitibus &

d de for-
tileg. q. 8.
nu. 16.

vlulab. cruciatur, & crines faciemque suam totam vnguibus lacerauerat. Propter quæ ipse maleficiatus dixit, quod aliquantulum timuit à principio, dubitans ne quid mali sibi accideret: deinde recordatus de monitionibus magistri reassumpsit vires, uxorem vero semper tenuit sub pannu absconditam, ne ista videret. Postquam vero ita certauerant per mediam horam vel circa, ingressus fuit magister in camera prædicta, & erat tunc circa mediam noctem: ad cuius ingressum omnes illi pugnautes vna cum muliere statim disparuerunt, & abierunt penitus. magister autem accessit ad maleficiatum, & illius humores tetigit manu perfri-cando aliquantulum: dicendo quod non dubitaret amplius, quia iam liberatus erat.] post cuius discessum maritus conualuit, & deinceps liberis operam dare valuit. In hac narratione maleficus iste coëgit mulierem illam, quod intulerat, maleficium tollere, immissis dæmonibus, qui sic eam specie pugnantium acerbissime cruciarent.

7. Superstitiosum est putare quod à Sophrone in mimis traditum, Rhea, & Hecate canes immolandos, propterea quod canis latrans Lemures fuget ac dissipet, quemadmodum & aspulsatum, aut aliquid tale.] Vnde colligas non nouam esse saponum superstitiosam curationem, de qua his verbis relatio Lud. Frois, pap. 246. quando demon hominem inuasit, Iapones aiunt insilisse in illum vulpem nomine autem vulpi intelligunt demonem. Ad exterminandum autem demonem ritus exóticos & prorsus peregrinos cum mille superstitiosum formulis vsurpant: inter quas vna fuit omnino ridicula. Iusserant enim omnes canes Ozacane vrbis trucidari, ad perterrefaciendam vulpem Domina dicta ventri inclusam.] Æque superstitiosum, quod nonnulli arbitrantur vi Gallitantis quædam maleficia dissipari, non enim habet vim maiorem cantus

A ofcinis huius, quam cuculi vel corui. Ast obijciuntur exempla quædam, quæ retulit Nicol. Remigius a, quibus probari videtur dæmonem ad gallicantum, striges quas vectabat deicisse, vel conuentus sagarum hoc canore dissipatos. Idiota gentilium responderent, dæmonum noctu maximam esse potestatem, interdium vim infringi & debilitari. ideo noctis silentio nocere hos lupos vespertinos, quo princeps tenebrarum dominatur. ideo lamias circa tertiam noctis vigiliam (hoc est in tempesta nocte, quæ mediam præcedit (vt plurimum mortalibus infestas esse solere, vt tradunt Aristomenes, & Telephrom b, & Hierocli obijcit Eusebius; & quo tempore etiam se spectra sæpius ostentare Plutarch. d Plinius e & alij docuerunt. At Christianis hæc indigna responsio foret. Philosophi confugerent ad dissidium naturale gallinæ. cum leone & serpente: frustra. quia Diabolus duntaxat Metaphoricus est serpens, ac leo. Si quid ergo veritatis huic experimento iubeat: crediderim potius tenebriones istos gallicantum odisse, propter mysterium aliquod ipsis odiosum. An quia diei prænunciator ales, ad Dei laudem homines excitat, multaque peccatorum genera, quæ obscuro suo populo nox obtexerat, solari lampade dispelluntur? an quia Dominica resurrectione commemorat se triumphatum & collisum: quæ post noctis medium contigit? an meminit penitentia Petri Apostoli ad gallicantum, vt lapsus prædictus fuerat, inchoate, & electissimi sibi boli sic erepti? consideratione hæc digna videntur Ecclesiæ, quæ cum B. Ambrosio concinit g de Gallicinio.

Præcedit iam sonat,
Noctis profunda per uigil.
Hoc omnis errorum chorus

Viam

al. Dæ-
monol
cap. 14.

b apud A-
puleium
l. 7. & 2.
c ex Philo-
stra lib. 4.
d in Bru-
e l. 7. epist.
f adu. iu-
se. co. m.
in Scen-
Her. Oc-
tz. v. 114

al. i. d
monol
c.

g in lat-
bus dicit
Domini

Viam nocendi deserit.

Mucra latronis conditur.

(En vnam causam)

Lipsis fides reuertitur,

Hoc ipso petra Ecclesia

Canente culpam diluit, (en aliam)

Rupto tenebrarum situ

Noctis fugat satellites.

Hoc esse signum praesij

Norunt repromissa spei,

Qua nos soporis liberi

Speramus aduentum Dei.

Subdit deinde & Petri cantu galli
cognito poenitentiam.

Prudentius quoque Hymno ad
Galli cantum.

Ferunt vaganteis demonis

Latos in bris noctium.

Gallo canente exterritos

Sparsim timere & cedere.

Inuisa iam vicinitas

Lucis, salutis, Numinis,

Gallus negantes arguit.

Gallo canente spes redit,

IESV labentes respice,

Tu lux resurge sensibus,

Mentisque somnum discute,

Te nostra vox primum sonet,

Et ora soluamus tibi.

En reliquas causas quas pro-
posui.

8. Tale puto, existimare quod ablu-
tio manuum matutina quidquam pro-
fit ad maleficium illo die arcendum:
falsoque id sagas illas Remigio persua-
sisse. b. Munditiam quidem daemone de-
testatur; sed animam, non corporis. Non
hanc membris suis, luxuriam, & ne-
quitiam mancipijs, & publicae libidinis
victimis, vel nimiam vel superflua com-
mendat: cur mulierculas & viros. quo-
rum animi muliebres, ad tam putidum
& curiosum sic lauandi, sic comendi, sic
leuigandi, pumicandi, poliendi studiu

A tam intense & sedulo impelleret: si cor-
poris munditiam odisset? huc refero
illud de immersione in aquam, quod
narrat Arnulphus Lexouienfis in epist.
ad Papam Alexandrum his verbis: *vt*
miracula facere crederentur, & quibusli-
bet commentis secularium personarum fre-
quentes inuarent accessus, sanitatis reme-
dia promittebant ei, qui se incantata ab eis,
nescio quibus carminibus aqua septies sus-
stineret immergi. Aegra itaque mulier
B aqua glaciali frequenter immersa inter
manus comprimentium monachorum, con-
gelata decessit, dum vim algoris agritu-
do non sustinet, & profana religionem tu-
ram potius irritat ad perniciem, quam
DEI misericordiam ad salutem. citat
Ann. Robertus lib. 1. rer. iudicat. ca-
pit. 5.

C 9. His annuero lotium humanum,
quod prodesse putat Ananias i, & ex-
emplum de quodam Pherone suppedi-
at Herodotus k: a daemone Pheron
rex excacatus, quod spiculum iratus in
Nilum flumen contorsisset: postquam
vndecim annis sic luce caruisset, oracu-
lum, quod in Bruti vrbe consuluerat,
fertur respondisse, visum ei rediturum
si oculos abluisset lotio mulieris, quae a
solo suo marito cognita fuisset. Exper-
tum ergo primo loco propriae coniugis
vrinam, cum nihil amplius cerneret;
caeterarum deinceps; tandem oculos
recepisse. Ibi quoque omnes mulieres illas:
praeter eam, cuius vrina salutaris fue-
rat, in vna urbem coegisse: quae *lego*
Βαλα: rubra gleba dicta: & eas illic vna
cum vrbe omnes concremasset: & medicam
illam suam sibi matrimonio copulasse.
E sic videlicet Diabolus nullam inimicam
di laedendique mortales, de imbecilli
quoque sexu, occasionem voluit praeter-
mittere. fuit in eadem superstitione
Syracusanus iudex Pascalus: qui D.
Luciam Martyrij corona mactauit. id-

lib. 4. de
Natura
daemone.
li. 2. seu
in Euter-
pe.

circo enim virginem lotio perfundi iussit, quod sagam putaret, & sic maleficam vim resistendi tormentis repelli arbitraretur. lege Martyrium D. Lucia 6. Suriy tomo. Ne de hoc dubites, scias idem doceri à B. Althelmo l. versifico. de laudibus virginitatis (qui nondum in lucem editus) in martyrii SS. Chrysanthi & Dariae, qui est M. S. Leodij in Abbatia S. Laurentij; his verbis;

Lotia tunc licet crudelis spargere iussit.

Sacros humectans artus fetore putentis.

Qui liquor (vt dicunt) atrum phantasma fugabit.

Dum vernam Domini sperat Necromantia fretum:

Sed putor Ambrosiam fragrabat nectore suaem.

Et apertius idem in lib. profaico eiusdem tituli, qui editus typis: Sed milites magicis putantes prestigij gestum, putentissimis illum perfundunt lotij odoribus, quibus curata arbitrantur Chaldaorum & Hierophantarum phantasmata, simulque ariolorum magorum machinas evanescere. Scilicet, his perterreatur & fugetur, quem non pudet pigetque in fetore cadauerum, & libidinum stercorebus volitari. Tamen & Salisberienis id censuit lib. 1. Polycratici, c. 8. Qui (ait) libenter non videat & rideat, cum prestigiarum lotio perfusi ars deletur, & oculi, quos malitia sua praestrinxerat videndi facultas reparatur? Digni, qui credunt, non infundi tantum, sed perfundi. Aliquid dicerent, si hoc tribuerent superbiae demonis, rei indignitatem non ferentis.

10. Tales sunt νεφελος & νεφελος, & φηλα & φηλο, quos punit Synodus Trullana can. 61. vbi Balsamon, primos

A illos exponit diuinatores ex nubibus, ego etiam crediderim fuisse eos, qui nubes improbo ritu, ne nocerent, incantabant, & ideo persecutores nubium vocabantur. γυφιστας vocabant eos, qui exorcizabant morbos, & certis imprecationibus abigebant, illud optime Balsamon, φηλα & φηλο, hoc est remediorum seu amuletorum praeditores dicuntur:

B qui fraude demonis eis qui a se decipiuntur, vincula quaedam ex sericis filis contexta qua & πογγια dicuntur praebent: quos aliquando quidem intus habent scripturas, aliquando vero falsa quaedam alia quaecumque incidunt, dicunt autem hac iurare, ad omne malum vitandum si ex collis eorum quilla accipiunt perpetuo pendeant. Mox exemplum subdit de τσ & τσ gestatoribus: Praefectus quidam Hosij de re huiusmodi accusatus, manifesto deprehensus est in sinu ferens indumentum infantis nuper nati: & dixit hoc sibi datum fuisse à quadam muliere, ad auertendum eisque os occulendum, qui contra illam diuere conuenerat. Vnde etiam subiectus fuit κα. Doctores ei, excommunicatione.]

11. Tale etiam illud quod narratur à Georg. Pictorio a ex Abbate Spanhemensi subulcum quendam fuisse, qui in scripturae suo vel baculo pastorali scedulam nomine D. Blasij inscriptam habebat: cum baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum vi & rapto tutos credebat, ac tantum scedulae numini tribuebat, vt etiam porcos in agris solos pascendos abigeret.

E Tamen contingente quodam tempore, cum gregis pastor abesset: & quidam praeterens demonem custodire vidisset, illicque dixisset, quid ipse hic custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimum? respondit, porcos custodio, retulit alter cuius iussu demon, inquit, stulte pastoris confidentia. Nam scedulam quandam suo bacillo inelisset, cui diuinam asserit virtutem,

vel

a. Hage
de dem
sub lau
ribus

lib. 2.
c. 30.
c. 10.
lib. 2.
c. 9.
lib. 1.
c. 8.
cap. 7.
lib. ca.

vel inde quod Sancti Blasij nomine est inscripta: & eam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra legem suam, credit: mihi falsa superstitione inherens: ubi cum per me fuisset vocatus, & denuocatus, & non comparuisset, me Sancti Blasij vice huc custodiendum contuli. ut enim semper libens Dei & Sanctorum vices gerorita & nunc libentissime pro suo S. Blasio illi porcos custodio: ut stultum hominem in sua vana confidentia extollam ac roborem, ac eo perducam, ut talem sedulam pluris quam Deum faciat.] Non simplex sane hic pastoris error fuisseprehenditur; non, quod S. Blasij deo- tus esset cultor; & ei se suaque comendaret (quod Pictorius ex secta suæ mysterijs latenter vult insinuat) nã Sãctos honorare, obsecrare, & auxilio custodiãque eorum nos committere piũ & salutare est, quicquid hæretici garrant: verum quia fiduciam in schedula collocabat, & quia schedulæ diuinitatis aliquid tribuebat: & quia Deum tentabat, relictis suis in schedulæ tutela: non etiam Sanctorum auxilium precibus impetrandum sibi, sed nudo nomine chartulæ inscripto opinabatur. Scio in Traiectensi tractu ultra Mosã, quibusdam in locis simili superstitione, certis verbis admurmuratis, pedem à pastoribus terræ infigi, & sic putare te absentibus nullum gregi à lupis periculum superesse, quod impiã credulitatis.

12. Huc referenda multa Plinij, ut hyenæ sanguinem inunctum impedire omnes Magorum artes: felcanis nigra amuletum esse domus totius eo suffitã purificatæue contra cuncta & maleficia eandem vim esse amianto lapidi d: menstruoque sanguine tactis postibus, aut atri canis sanguine resperis parietibus, eiusque genitali sub limine ianux defosso: quis ista non rideat non

A nisi qui probet eam quam idem tradidit libr. 25. Mandragoræ effossionem, aut Varronis Sista, Pista, Rista, Xista, vel eiusdem ter repetitum Anasagenf. vel Pentagonos Antiochi aut Constantini ficitios, veteres tamen & antiquæ superstitionis, & innumera Marcelli Empyrici in libro Medico eius, quædam etiam Tegetij in lib. de Veterinar. & imaginum illam fabricationem planetariã, quam ex Plotino & Arabibus periculosè tradidit Marfilius Ficinus lib. de vita cælitus comparanda: quo libro non videtur venenis exhibitis satis idoneũ antidotum addere. facit enim perinde ac incitus & ineptus conuiuator, qui conutuis apponeret cibos multos salutare, multos etiam veneno imbutos, & dũtaxat diceret, vescimini salutaribus, relinquitè noxios: nec indicaret, qui in tam multis, tam varie conditis vt dignosci vix queat, sint illi noxij à quib. abstinendum censeat. Ludere hoc conuiuas esset, & lædere. Sapientis conuiuã tũc foret incœnatum abire potius, quam tam apertum vitæ discrimẽ subire. Idem ego censeo, de libro illo præstare nihil eius quoad imagines illas credere: quam cum periculo aliquid in animum admittere.

D 13. annũmerare licet, quæ recentiora, contra visibiles inuisibilesque hostes, ex cogitata nugacissimã superstitionis & taciti cum dæmone fœderis, quædam retulit Pictorius g primam de Cicorij radice, quam die S. Ioannis Baptistæ paulo ante auroram, cum auro & argento flexis genibus contingunt: & terro, per gladium Iudæ Machabæi, exorcizatã, multis cæremonijs ex terra eruunt, & secum portant contra aduersa omnia. deinde de ijs qui crines pectinando euulsos non nisi ter cõspu- tos abijciunt, & si oua comederint, eorũ testas, non nisi ter cultro perfollas in

g Epitome de Magia. c. 26. & 17.

catinum proijciunt, timentes vtrumque neglectum veneficis nocendi occasionem præbere: feruatum, credentes præcludere nocendi potestatem. Denique qui Sammonici Sereni. *Abracadraba* dictim ordine retrogrado minuentes de collo suspenderit: vel alia Hebræorum, ex Rabbi Hama *lib. speculationis*.

14. Quicquid Remigius dicat, non puto sic dæmoni odio esse salem profanum, vt ob eius asperionem maleficium cogatur solueri: sed id eum facere ex pacto, vel vt aliquam introducat superstitionem, naturalis quoque vis salis non satis efficaciz habet ad huiusmodi morbos sanandum, quare supersticiosa hæc curatio.

lib. 4, fol. 145.

15. Loci mutatio quam Ananias *b* suadet, vt & nominis mutatio: merito suspecta est. quid enim virtutis occultæ, ob angelorum, quos propterea vult simul mutari, proprias vires, habere queat: non video: nec quisquam opinor, nisi per mendacem Cabbalistarum dioptram, Theologis Catholicis execrandam. In nominis mutatione quid est (quæso) efficientiz naturalis: aut qui (quæso) angeli non ipsis hominibus, sed hominum nominibus sunt præpositi? quid locus in maleficium influit, ratione angeli loco præsentis? potest situs & loci salubritas aliquid prodesse, vt & in cæteris morbis: potest imaginatio noxia deperdi, potest etiã prodesse loci mutatio, sicut & vestium, lecti, stragulorum, puluinarium, quãdo hisce maleficium inditum, insitum, vel aliter in eis absconditum: vt recte colligitur ex *Tobia c. 7.* vbi Raguel iubet sponsi aliud cubiculum præparari. sic Zachar. Vice comes complem. artis exorcist p. 1. doctrin. vlt. nec alia ratione loci mutatio potest prodesse.

16. Clarioris superstitionis est, pu-

A tare si quid precario vel furto de malefici domo acceperis, maleficiũ cessaturum: idque merito Remigius reprehendit. Nec enim hoc aliud est, quam maleficium maleficio sanare: par dementia illorum, qui pro philtero vtuntur crepidis, lacinijs vestium, vel præfegminibus vnguium personæ quam amant: vt docuere veteres scriptores. *b.*

17. Similis est vanitas existimantium, contra spectra prodesse canes, equos, vel stricti gladij vibrationem, ex doctrina Homeri *Od. ff. 7.* & Virg. *Aeneid. 6.*

Tuque invade viam, vagisque eripe ferrum.

Vbi perperam Lamb. Hortensius asserit reipsa compertũ ferri aciem dæmonas formidare. Iudaica illa opinio fuit, vt patet ex Thargumæo *m. cap. 3. Can. v. 8.* sed ridicula. Nulla enim huic rei causa subest, nisi quod ictu & vibratione aer dissipatur, & continuum illud cadueris, vel corporis aerei assumpti soluitur: quod ipsum nihilominus proclive sit dæmoni impedire ictu cluso per diuersionem, vel corporis alterius interiectionem cur igitur hæc timeatur non certe magis quam culicem elephas, vel triceps Cerberus catellum Melitæum. *Plura Tyræus d. p. 3. cap. 57.*

D Duo adscribam exempla ex Casario de milite prius est, qui in Meneult, quo viuus vti solebat pellito indumẽto vestitus apparens, non potuit gladio fugari: quo cum caderetur, nõ poterat spectrũ vulnerari. talem ex se sonum emittens ac si mollis lectus percuteretur. hic apparere desijt aqua adpersus quæ caluo Dominico fuerat superfusa. *Sic ille, l. 12. c. 12. 15.* Concubina Sacerdotis cuiusdam nocte mortem subsequente; diu ante lucem Lunã splẽdente cuiusdam militi apparuit, per viam equitanti primum miles & serui audiuere mu-

liebrem

a lib. 3. de monolis. c. 1. Theoretici in Pharmaceut. Lucian. in Diab. meretricijs, Melitæ & Bacchid. & Apulejus lib. 2. de alio. c. Clauus lib. 7. de honest. discip. 4. Ananias d. 4. fol. 145. Lambert. in Virg. 6. Encl.

Tiebrem vocem opem postulantē: mox videre mulierem rapidissimo cursu ad eos properantem. Mox miles de equo descendens, & gladio sibi circumducens, foeminam bene notam intra circumulum recepit. Et ecce ex remoto vox, quasi venatoris, terribiliter buccinantis, nec non & latratus canum venaticorum precedentium audiuntur. Quibus auditis, cum nimis illa tremere, miles auditis ab ea causis, equum seruo committens, tricas capillorum eius brachio suo sinistro circumligavit, dextera gladium tenens extentum. Approximante infernali illo venatore, ait mulier militi, sine me currere, sine me currere, ecce appropinquat. Illo fortius retinente, misera se eripere summa vi connixa tandem ruptis capillis effugit: quam diabolus infecutus cepit, equo suo illam injiciens, ita ut caput cum brachijs penderet ex vno latere, & crura ex altero. sicque capta inuito sed vidente milite praeda praeteruehitur. Miles mane ad via lam rediens, cuncta narrauit, & capillos ostendit, cumque minus ei crederent, aperto sepulchro, cadaver sine capillis, qui euulsi, inuenerunt. sic ille lib. 12. c. 20. quid hic gladij contra spectru potuerunt tantundem quantum monachus spectrum seriens apud Gaguinum, ut alias narraui lib. 2. q. 27. sect. 2. lit. L. Ex qua narratione ut & ista Caesarij colligitur & alia, vereor ne supersticio fuerit ex Magorum ortu circulis coniatorijs: nepe circumducendi circuli, & in spacio illo consistendi. Nam licet crux in medio circuli facta legatur, tamen illi circuli figurae fidere videbantur, & crucis efficacitatem ad spaciū illud circuli restringere, quod improbu profecto. Huius circinationis aliud quoque exemplum reperias apud eundem Caesarium eodem l. 12. c. 12. de Sacerdote, qui spectris tota per iter no-

A De infestatus, circulu circūcirca se ducebat ibi subsistens: & illis euanescentibus, procedebat. mox iterum se ingerētib. nouum iterum circumulum ducebat: sicque ad lucem vsque laborauit. Obseruabis ridiculam illam opinionem de armis apud Psellum lib. de demonibus in fine. Demoniacum corpus per totum se naturaliter sensuale, secundum partes singulas absq; medio videt, audit, tangit, patitur que tangendo, & diuisum dolet sicut corpora solida, sed hoc interest, quod corpora quidem solida diuisa cum sunt, aut vix aut nunquam restituntur: corpus vero demonum, uti secatur, mox in se item recreatur atq; coalescit, sicut aqua aerisq; partes quando aliquid incidit solidū, sed & dicto velocius demoniacus spiritus in se reuertitur: dolet tamen interea dum diuiditur quam obrem aciem ferri metuit, idq; animaduertentes, qui fugare demones moluntur, tela & enses in rectum ibi constituunt, quo nolunt demones aduentare.] Hac more suo sibi vendicat Rhodiginus li. 2. ca. 8. & sic Pselli errorem suū facit. Quod de corporis discessione, & coalitione subita dicit, verissimū est, & experti duo in Hispania Nobiles mihi non ignoti. Quorum vnus dum nocturno tempore vagatur, in spectru incidit specie Athiopis terri mole Gigatēa romphaā stringentis. hic, cui plus audacia quam pietatis erat, certa ficulnea munitus, impetum sustinuit, seque gereus animosē vulnera punctimque hosti ingerit. Sed aërem verberans, donec lassus concidit, & à vicinis, qui ad strepitum accurrerant domum sublatus, multis post diebus lecto affixus, vix conualuit. Hoc Burgis accidit: alterum Salmanticae. Degebat ibi Theologiae studiosus quidam, è prima nobilitate: qui pristinae castimoniae & pietatis oblitus, noctu magno periculo & labore parietibus transiens in quoddam Sactimonialium monasterium vsque ad

Dormitorium (vt vocant) se penetrari ibi permittente Deo, priusquam ad cellulam, quam animo præoccuparat, pedetentim perueniret, objicit se illi spectrum specie viri grauis & honesti, prolixo capillitio & barba, lorum ingens manu tenens, & nullo verbo facto bubulam minitans insultationem. Venerat prope armatus miser ad inceptum, scuto, gladioque: hunc stringit, illo se tegit, visus sibi non semel latus aduersarij, lorum subiens, haurire & brachia illi lorumque rescindere: sed semper brachiū corpori, lorū parti amputatæ subito iunctum apparebat. tandem lorarius decussatim illi in vtrūque humerum sic viuenti bouem mortuū (vt cum comico iocer) impedit, vt in terram collapsus, vix trepidus se fuga eriperit: & domum reuersus deprehenderit, ad modum Sanctæ Andree crucis, sibi in pectore, & in tergo, ad quatuor digitorum latitudinem, notā cōtusionis rubore liuoreque mixtæ impressam. tumuit mox vibex, & cum intolerabili ardore, quasi vermiculare nescio quid, quod grauissimum cruciatum adferebat, miser sensit. sub cutē, & (ne vanum visum putes) altero tertio die post die ad plures migravit. Nec animum, nec nouina addo, vt vnus qui adhuc superat, & defuncti quoque alterius honori cōsuletur. Norunt lasciuisti palumbi Dionxi, qui nocturnarum ad stupra discurstationum, vtrique fractus fuerit, & quā inanis ista de gladij rotatione contra vim dæmonum persuasio. Nam quod Erastus ex Iohann. Opotina narrat: qui Paracelsi amanuensis fuerat: solitum Paracelsum noctu consurgere, & machæram suam Helueticā vtraque manu in hostem inuisibilem huc illud torquere: id vel ferocientis furoris fuisse putarim, vel ex pacto cōuento. sic molestiarum indu-

In vit.
Paracelsi.

A. cias à dæmone pædrio impetrasse.

18. Sic, quod putant aliqui, remedia quæ contra maleficium vsurpantur nihil profutura, si re nō integra adhibeantur: hoc est, irrita fore, si prius tentatum fuerit à medico corporis; à cōfessario anime, remedium. solemnem enim iste solet esse magorum prætextus, vt docet Nicol. Remigius *b* & nota dæmonum fallacia: qua vitur primo: quia cum sit Zelotypus, veretur ne sanatio, ipsi, adēpta, alijs adscribatur. Secundo vt sic homines à diuinis & naturalibus remedijs auocet. Ex hoc capite valde mihi suspecta fuit scedula illa, siue progāmation mulierculæ medicæ circumforaneæ, hoc anno 1597. hic Louanij, in cuius vno articulo hæc cōditio continebatur. Idcirco etiam suspecti omnes illi medici, qui nolunt ægrum confiteri, priusquam præscripta ab ipsis pharmaca hauerint.

19. Est, putare maleficam non posse maleficium suum tollere, priusquam libertati sit restituta, & ex vinculis dimissa. Potest enim maleficium maleficio nouo tollere, quamdiu pacto cum dæmone non renunciauit, vt docet idē Remigius: potest etiam illud per dæmonem destruere, vt quilibet alius remouendo signum, etiam si adhuc carceribus contineatur.

20. Maleficam scopis in ostio positam impedire, ne domo exeat: vel, cōiectis in bullientem ollam soleis aut crinibus eius, vel acubus, cogere, vt acurrat: magicæ nugæ sunt, & peccata grauissima quia nituntur pacto cum dæmone inito.

21. Minus verberibus, aut vi maleficos adigere, vt maleficium tollant (cuius rei exempla peti possunt à Remigio *c*.) fieri potest vt liceat: si conditiones quædam ad sint. primo si certo sciatur auctor maleficij. Nam suspectos tantū,

verbe-

lib. 1. de
mono.
lat. c. 1.

Butir
to Alic

lib. 1. de
mono. c. 1.

verberare aut alia afflicere contumelia, nec fas nec iura sinunt. 2. si nihil superstitiosum putetur adhibiturus. 3. dum non existimetur morbum alium transfaturus, quod fere semper facere confueverunt, vt exemplo declarat Greg. Turonensis d. videlicet ista diaboli liberalitas est, vt boni nihil vllis hominibus præstet, nisi cum æquali vel maiori hominū damno, quo spectat narratio D. Gregorij Magnie, de virgine obfessa: quæ cum operâ magorum ab vno dæmone fuisset liberata, in vniu locum sex vel septem dæmonum millia successere. Neq; hoc poetas latuit, ideo enim fortassis finxerunt, nõ potuisse Admeto vitam conseruari, nisi vxoris Alcestis vicaria necef. Vnde re- Ætoster Tragicus: cū remisso ab inferis Theseo, Pluto Hippolytum abripuisset, canit, alloquens Atticæ præsidem Deam:

*Casti nil debes patruo rapaci.
Constat inferno numerus tyranno.*

22. Quod remedium esse contra Vulturium maleficium censuit Salisberienfis li. i. cap. 11. Horum (ait) malitia, etiam cum plurimum nocent artificio leui dissoluitur: si videlicet, qui suspecti sunt, conueniunt ab aliquo in iudicio crimen suum inficiuntur: aut, si confessi fuerint, cogantur maleficium renocare. Iquid enim ad curationem inficiatio virium queat habere, nisi ex pacto conuenio? si tamen aliquis solummodo intendens signum destruere sic interrogaret, non aude- rem illum peccati, saltem mortalis, reum dicere.

23. Superstitiosa sunt, vt cum ad maleficium amoris tollendū, vtuntur maleficio odij. v. g. certo ritu consecrant vel execrant potius columbam nigram, & diuisam per medium dant

A comedendam amantibus. Item si, vt odij maleficium tollant, vtantur amoris maleficio, v. g. Eucharistiam sacram in ore habentes osculantur eam, quam volunt in amorem inducere, vel labijs chrismate inunctis id faciant. Item si, vt sterilitatis agrorum maleficium tollant, hostiam sacram comminuant, & tritam in pulueres spargant per hortū vel agrum. Quæ omnia sunt manifeste impia & sacrilegia, & tamen hæc facta aliquando legitur. primum illud refert Hollenus in præceptorio, de chrismate, alterū Grillandus; cetera de Eucharistia, Cæsarius Eisterbacensis l. 9.

24. Adde remedia iudiciarium superstitiosum, de quibus supra lib. 5. sect. 7. & 9.

Vltimum notandum multa esse superstitiosa (vt varijs locis ostensum) remedia: quæ ponunt Sprengerus g & ex eo Pet. Gregorius h, de plumboliquifaculo in scutellam aqua plenam infundendo, &c.

C Et hac de re Codronchus narrat historiam, ab auctoribus (vt ait) grauib. & certis relatam, cuiusdam mercatoris; qui cum in partib. Sueciæ extra quoddam castrum animi causa per quoddam prætium duobus famulis comitatus ambularet, malefica muliere ab vno ex conseruis à longe cognita, adhortatus est mercatorem, vt signo crucis se muniret, quoniam illius diuonis potentior venefica qua solo intuitu maleficia inferre sciret, ipsis obuiam veniret. Quod monitum ipse parumpedens, & ista nunquam sibi timorem incussisse asseuerans, cum nondum fere illa prorulisset verba, in pede sinistro illatam lesionem expertus fuit: ita vt cum pedem a loco emouere non posset, & dolore lancinaretur. ad castrum equo fuerit deductus, vbi per viduam doloribus auctis, accessit quodam villico, qui huiusmodi mala curare profitebatur: facto periculo ex plumboliquifaculo, & in aquam supra pe-

dem pro-

lib. 6. hi-
stor. Frac-
c. 35.
lib. 1. Mo-
tal. c. 9.

Antip.
na Alcest.

D

gp. 2. m.
lei. c. 1. q.
12. an. z.
exemplo
h li. 13. de
repub. c. 3
a num. 2

D

E

dem proiecto, morbum ex maleficio ortum dixisse: quibusdam prolati verbis, & tacto pede, per aliud triduum curatus est. sic ille libr. 2. de morbis venefic. cap. 2. Modus explorandi solet hic esse, vasaqua plenum imponunt super locum affectum corporis, & plumbum liquatum huic vasi infundunt, interim verba quædam obmurmurantes, & in plumbo coagulato pro varia guttarum conformatione: iudicant primo, an sint maleficium malum, necne: deinde cuius generis maleficium sit. De qua re tota verisimè idem Bapt. Codronchus lib. 3. de morbis venefic. cap. 13. ita pronunciat. *vt modus superstitiosus est, sic & demonem cooperari est credendum. quamuis non desint, qui existiment, à Saturno vim hanc plumbo esse inditam, vt maleficia prodat, quod tamen à veritate est alienum.*] Probare debebant. nunc supponunt tantum, & Planetæ vim tribuunt minime naturalem. Nam in hanc vel illam guttulas formam coagulari, pro natura morbi: mere & vere est opus non naturæ, sed intelligentiæ. Pergit Codronchus: *Nec laudare possum aliud experimentum, quod à quodam didici. Vt egrotus, cum decoctione verbenæ (vulgo herba sancti Iohannis dicitur) abluatur, in qua ablutione, si nihil reperiatur, vel decoctio non immutetur in colore, infirmum veneficio non esse affectum: quod magna copia pilorum, & præcipue suorum, inueniatur, esse argumentum efficax, non solum veneficij, sed & grauissimi, minimeque curam recipientis: quod si pili sint pauciores, morbum esse mitiorem & curationem admittere. Quod si decoctum illud ad nigrum colorem mutetur, signum esse presentia demonis: quod si ad alios colores mutetur, alia indicare. Cuius vero non percipit hunc etiam modum esse superstitiosum, cum illi pili virtute ver-*

A *bens. nec ablutionis elici vel procreari non possint.]*

Sic ille d. cap. 13. Addo, coloris hanc mutationem etiam naturali humorum prædominio (vt aiunt) in morbis non maleficis, sed grauioribus, posse contingere. Idem libr. 4. cap. 2. damnat tertium quendam modum his verbis; *alij columbum per medium scissum ventriculo agrotantis apponunt, nonnulla verba obmurmurando. Qui modi & alij consimiles manifeste magici sunt, cum prorsus virtute naturali careant.*] adde, nec sublit ratio cur miraculo res adscribatur maxime cum certa verborum formula vtantur. Postmodum idem iustissime conqueritur; *remedia multa,*

C *tanquam arcana, ex arte magica in medicinam translata sunt: vt multi Arabum sectatores fecerunt: vt Michael Sauerolam in sua Practica, & quidam Bartholomæus, qui practicam & experimenta cum quibusdam introductionibus in lucem edidit. Sic enim multis modis medicina scientia conspurcata remedium vanitate sepe coarguitur. Sed horum Satanicorum hominum curationes fallaces, ac incertæ sunt, ac sepe prestigiosæ, vt videantur per modicum spacium temporis sanare, & reuera non sanent. Credatur medico docto & pio (quantum ex libris eius colligo) in arte sua.*

D *Et in his omnibus Notandum, semper dæmonem lucrum aliquod sibi ex his comparare, & semper animæ interdum & corpori nocere: quia semper aliquid admisceat, quo fiduciam in ipsum homo profiteatur, vel quo nos à Deo ad creaturas aduertat, & à celestibus, curis ad canosa terrenaque deducat vel saltem à serijs & grauibus ad ludicra & nugatoria. Sic temper in al-*

quod

quod peccatum animam pertrahit, vt recte obseruauit D. Augustin. & D. Leo. 2. Obsequitur mancipijs suis, vt firmius illa sibi deuinciat, & in peccato retineat.

D. Aug.
doctogin
ta trium
Q. Q.
79. D. 120
serm. 19.
de falsio
Dom.

Si Deus permittit, hoc modo sanari ægrum, plures in fraudem pellicit: si Deus non permittit, sed impedit, tunc saltem peccatum hoc præcedentibus accumulans, conatur ægros in desperationem adducere. Si malum vni equo auferat, transfert in meliorem. Si mulierem morbo liberet, transfert in virum: si senem in adolescentem. Si fortem magus in alium non transfulerit, ipsemet necatur, vel ingens vitæ discrimen adit. coactæ nonnullæ Lamix, quia non poterant in alios, in suos ipsæ liberos transferre. Narrat auctor Demonomanix, fuisse in Gallia qui maleficio quo lætus erat curando magum accersit: ab hoc responsum: se morbo illum liberare non posse nisi in eius filiolum adhuc infantulum transferret. consentit impius pater, & à mago sanatur. interea nutrix, re intellecta, infantulum subducit, & cum eo aufugit: cum ergo magus non posset in eum transferre, fuit ipsemet à dæmone interfectus. Tolosæ, idem scriptor ait, studiosum quendam amico suo grauissime à quartana vexato dixisse, vt febrim vni suorum inimicorum traderet: illo vero respondente neminem sibi inimicum esse, dixisse: da seruo tuo: tandem, cum hoc illi religio esset facere, magum dixisse: da mihi eam, annuente ægroto, ipsum conualuisse: magum vero febrim oppressum interiisse. Facit lucri semper alicuius certa spes, vt etiam plane futilibus & absurdis nonnunquam cooperetur. sic enim (vt narrat I. C. ille Francofurt. c) cum vetula laborans ophthalmia studiosum quendam conuenisset, ab eoque petijf-

A set, vt quæ in schedula, quam illi porrigebat, continebantur, sibi non graueretur exscribere: certam se esse, si de collo illam gestasset, oculorum lippitudine liberandam: & studiosus scripti illius characteres, vel obsoletos cernes, vel obscuriores (vt solent) legere non valens: eorum loco hæc verba scripsit in schedula, *diabolus huic vetula oculos eruat, &c.* simulque præclarum phylacterium mulierculæ tradidit, quod cum de collo suspēdisset, spe plena post paucos dies sanitati fuit restituta. Nimirum voluit Satan hanc anum decipere, & in superstitione sua obfirmare. Plura si vis, lege *libr. 3. p. 2. quæstio. 4. s. c. 9.* quibus addi quoque multa possunt ex Cardinalis Cusani exercitationum l. 2. in *Sermone, Ibant Magi, quam viderant stellam, &c.* vt eorum qui putabant contra sterilitatis maleficio, vel odij inter coniuges prodesse, si quis nidum auium inteniens caperet ipsam cum pullis matrē: & ideo vult à Moyse præceptum, *Deut. 22. ne mater cum pullis capiatur.* simili modo ad vitandas alias superstitiones alia quædam vult Iudæis prohibita, nempe præcepisse *Moysem vasa cooperiri, propter Dominas Abundas. sunt enim dæmones, quibus vetula offerunt esculenta & poculenta, qua mundando domum non comedunt, imo seducunt.*

Prohibuit ne vir indueret vestem mulieris, & e conuerso, propter idololatriam: quia mulieres vestes viriles & arma in honore martis inducunt: & viri muliebres in honore Veneris. Hoc festum peragitur à Christianis in Carnisprinio.] Et postea idē addit sequentia exempla vt ait superstitionis in curâdis morbis. *si res consecrata ad aliud, quam ad proprium vsam applicentur, est superstitio: vt aqua benedicta quæ bibitur contra infirmitatem, vel spargitur ad fertilitatem, vel datur aliquando brutis.*

Nota

c. l. de
lamis c. 8

(Nota hoc sanè intelligendum, vt & quædam sequentia. Nam aquam benedictam adhibere, vt remedium naturale, vel addito ritu aliquo superstitione id vere malum: sed eam adhibere, vt quid Sacramentale, & vim tribuere Deo per sacramentalia sua, ad corroborationem fidei, mirabilia operari solito; item vt dæmonis maleficium, vel præstigium cesset. hoc pium & licitum esse Catholicus nullus potest negare, vt docebo sec. 3.) & de lumine cerei paschalis, & de aqua b. prismatis, [de his idè censeo quod de aqua lustrali] Abstinerere à capite animalium in honorem S. Apollonia vel Blasij: vel vere carpitum luminis consecrati hoc non intelligo, si loquitur de cera benedicta seu candelis probo ritu benedictis. errat. (crux facta de lignis palmarum, balnea in vigilia Natiuitatis & Carnis pruij contra febres, & dentium dolorem, non comedere carnes in die Natalis Domini, contra febres, vel ad honorandum sanctum Nicol. aum pro diuitijs acquirendis, petendo elemosynam, (hæc omnia satis clara sunt) eundo ad Sanctum Valentinum contra morbum caducum, ponderando puerum cum sagine vel cera, (in his potest aliqua superstitione ab extrinseco aduenire: sed secundum se pia sunt & licita) portare crucem circumquaque per campos in vere contra tempestates (si non fiat, vim ponendo in tempore veris, non est superstitionis, sed licitum:) in certis oblati super altare, sicut lapidibus in die S. Stephani, & sagittis sancti Sebastiani (hoc quoque pium, si tantum fiat in honorem, & commemorationem certaminis horum Sanctorum, sine fiducia in materia, forma numero, &c.) addit de aqua quæ tetigit vestem mortui, de lignis furcæ, de lignis coniungendis contra febres, de hostia non consecrata febres (hæc vere superstitionis sunt,) contra ictericiam de vrina; de pullis, &c.]

A puto legendum, de pediculis, neque hoc est superstitiosum, cum sublit ratio physica.

QVÆSTIO II.

An liceat remedium petere à maleficis?

B

ATISSIME hæc quæstio patet, in qua multi multa scripsere, multi etiam periculose admodum errarunt.

Certum est vt hodie, sic etiam olim fuisse, qui maleficia maleficis tollerent. Nam cum Corybantes essent numero LII. eorum XXXII. crediti sunt maleficia inferre, alij vero XX. eadem amoliri. Sic Scholiast. Apollonij lib. 1.

C

Dico primo falluntur iurista, qui existimant iure ciuili licere maleficijs vt, in bonum finem: nempe ad curandos morbos, vel ad repellendas tempestates, vt Hostiens. in summ. Azo in summ. Pet. Aerodius lib. rer. indicat. 8. titul. 7. cap. 5. Barr. Salycet. Godefrid. & alij in leorum C. de malefici. Troilus Maluetius de sortibus,

D

Grillan. de sortileg. & alij communiter dico falluntur, quia legem illam Constantini qua nituntur a, recentiore lege sustulit postea Leo Imp. Constitut. 65. ad Stylianum de Incantatorum pena, vt recte aduerterunt Nicol. Remigius: & Pet. Gregorius, & Godelmannus, quam, quod Tribonianus, homo plane scelestus, prætermiserit, causam aliam non video, quam quia ab omni erat pietate & vera religione alienus. ibi Leo grauisimis verbis negat quidpiam vere bonum his artibus effici: sed apparens illud bonum, illecebramatque nassam esse, quæ illectos (inquit) in malorum omnium extremum vbi à summo bono exciderint, absorbeat, conperitum habemus. Notum enim no-

E

his est illas, ut quisque ipsis dedunt pro creatore ac Domino infaustus dirisque demonibus adhaereant effigere: & qui illas affectantur, hos, per externarum rerum latram quandam speciem, vulnera in anima excipere. Quale quiddam interpugnandam me: iulo's frequenter accidit, qui dum icus interdum excipere manu nolunt, illis vel caput vel ventrem exponunt. Sane vero si quis aliquo modo incantamentis vsus esse deprehensus fuerit, siue id restituenda conseruandave valetudinis, siue auertenda a rebus frugiferis calamitatis causa fecerit, u apostatarum poenam subiens vltimum supplicium sustinet. Sed & Caroli Quinti constitutio hos arbitrio iudicis condigna poena puniri iubet b.

Dico 2. Diuina & positua Ecclesia lege semper prohibitum fuit vti maleficis artibus, vel maleficis consulere etiam in bonum finem. Est communis Theologorum sententia & etiam Canonistarum, Probatur 1. ex sacra Scriptura Deus id prohibuit. Leuit. 19. v. 31. Non declinetis ad magos, neque ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos & capite v. 6. anima qua declinauerit ad ariolos & magos, & fornicata fuerit cum eis, poenam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui Vnde patet hoc esse peccatum mortale Deu. 18. v. 10. Nec inueniatur inter, qui lustrat filium suum aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atque auguria, &c. Anno quoque testamento vetat D. Paulus, quando iustam damnationem comminatur illis, qui ipsi impingebant eum mala facere vt bona euenirent ei: quo significat, graue peccatum esse mala facere in bonum finem: quod tamen praetexunt qui maleficorum opera ad morbos depellendos tempestatesque arcendas abutuntur. 2. probatur ex

A perpetuo Catholicae Ecclesiae vsu, quae semper id improbauit, vt plurimi canones ostendunt d, & presbyterum damnarunt, qui bono sine diuinationem fuerat expertus e 3. probatur ex Patribus, D. Chrysostomus f, cuius mors homini Christiano subeunda, quam vita ligaturus redimenda. Huc referendum illud B. Leonis g, cum eis (scilicet demonibus) nihil amplius liceat, quam iustitia diuina permiserit; agunt tamen verutissima arte fallaciae, vt ex arbitrio propriae potestatis aut parere videantur, aut laedere; & multis (quod dolendum est) ita per nequitiam simulationis illudunt: vt quidam illos & timeant pati inferos, & velint habere placatos, cum beneficia demonum omnibus sint nocentiora vulneribus. quia tutius est homini inimicitiam diaboli meruisse, quam facere. Nec non ista D.

C Augustini h; cum ergo causae articulus venerit, vt haec proponatur conditio: aut faciendum esse contra Dei preceptum, aut ex hac vita emigrandum, quorum duorum homo si cogatur alterum eligere, comminante mortem persecutore (idem est de morbo per maleficium immisso) ibi eligat Deo dilecto emori, quam Deo offenso viuere. ibi oderit in hoc mundo animam suam, vt in vitam aeternam custodiat eam.] Ex his.

D Infertur primo peccare iudices, qui cogunt malefica benedictione quadam ijs quos laeserunt maleficium auferre. Nam haec benedictio illarum, nihil aliud est, quam formula qua ex pacto demon cessaturus: & si benedictione vera sanandus aeger foret, praestaret vt benedictione Sacerdotis, vel alterius probi hominis quam malefici, cuius oratio Deo est execrabilis, neque licet nobis cum infidelibus haereticis, apostatisque oratione in diuinis iungi. Vnde

d. c. qui si-
ue Salua-
core, 26. q
1. c. admo-
neant. ca.
no obser-
ueris 26.
1. 7.
e ca. ex tu-
ude fo: ti
f nom. 8.
ne pit. a.
Coloff.
g Ierim. 19
ie pall.
Domini.

h tracta. 5
in Iohan.

F

Ccccc

sequi-

b Alchufi-
us li. 1. la-
risprud.
Rom. 52.
Richard.
conf. 112.
L. 247.
Kitcho-
uius tom.
1. conf. 2
Mollerus
conf. Sa-
xon. p. 4.
lect. 8.

c ad Rom.
3. v. 8.

sequitur etiam maleficam obtemperantem tali iussioni, & agros hoc remedio videntes peccare. Valde quoque falli illos, qui existimant licere maleficijs sanitatem querere vel conferre, si id magistratus iubeat.

Infertur 2. veram esse decisionem articuli Parisiensis. 5. Quod licitum est vti magicis artibus, vel alijs quibuscuque superstitionibus à Deo & Ecclesia prohibitis, pro quocumque fine bono: error. quia secundum Apostolum non sunt facienda mala, vt eueniant bona. & decisio art. 6. Quod licitum sit, aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere: error. & art. 7. Quod aliquis cum aliquo possit dispensare, in quocumque casu, vt talibus licite vtatur error.]

Infertur 3. impium & hæreticum esse dictum Paracelsi, nihil referre, an Deus, an Diabolus, angeli vel immundi spiritus aegro ferant, opem modo morbus curetur.

Infertur 4. periculosam esse, & erroneam, vel saltem non satis euolutam & explicatam sententiam Nicolai Remigij k, *precario non licere opem à maleficijs impetrare, sed licere, vt & verberibus eam extorquere: qui hoc faciat, nunquam, qui illud, semper lethaliter peccare.*

Quorum vtrumque, falsum videtur. licet enim aliquando id precibus petere & impetrare: aliquando etiam verberibus ad id adigere, non licet. Non igitur eo recurrendum, sed res longe aliter explicanda. distinguendū videlicet primo inter maleficum paratum auferre maleficio nouo, & non paratum: aliter enim peccat qui hunc, aliter qui cogit illum. 2. distinguendus auferendi modus, an cum maleficio, an sine illo id fiat: quæ communiter theologo solent attendere.

A Igitur primo falsa & erronea est sententia Paracelsi & similium, licere maleficia maleficijs tollere.

Quidam putant licere tollere maleficium, non per maleficia, sed per res tamen superstitiosas & vanas: videntur hoc multi Canonistæ tenuisse, & nonnulli Theologi, & legistæ a si superstitionis vocabulo hi DD. recte vti; nequit negari, hanc opinionem quoque erroneam esse. quia superstitio res est per se mala, nec malum licet faceret, vt bonum eueniat. docet hoc Syluest. verbo maleficium numer. 9. Rosella vero & Tabiena non tenent illam opinionem, sed dumtaxat referunt.

B Alij itaque fatentur per superstitionis media tolli non posse; posse tamen per vana, quæ non sint illicita, sic Ioa. Friburgen. in summ. confessar. & id legitur Rosella b, qui exemplum ponit. si maleficiati facerent celebrare tres missas de Domina, & postea omnino nudi operam darent liberis querendis, credentes maleficium cessaturum. Sed hoc exemplum mihi non placet, tum quia rem ad certum numerum missarum restringere, id non caret superstitione, tum quia medium illud non modo vanum est, sed & inhonestum, & vix potest peccato carere: si tamen omne peccatum impudiciæ & inuerecundiciæ deforet; neque vis in numero poneretur, neque fides adhiberetur ipsi actui, sed misericordiæ diuinæ per missæ sacrificia propitiandæ: tunc posset admitti exemplum. Deinde si vana remedia sumant, pro omnino vanis hoc est inanibus, sicut omnis vana locutio est peccatum, sic nulla vana operatio caret peccato, saltem veniali, cap. illud. 26. quæst. 2. si vero vana vocant indifferentia, tunc si quis adhiberet ea inuincibiliter neciens esse peccatum, nullum foret pec-

catum

lib. de
morb. ca
luco & l
de hyper
hyl. mor
bis cur.
lib. 3. da
monolat.
t. 3.

a Huber
ria & Ge
red que
legimus
Spranga
a Maico
x est fin
licite
referunt
a. e. red
lunt. Pa
Grego.
supra &
Rickus
i. de pro
aque ta
g. de.
v. imp
dimen
t. au. v

catum; si non inuincibiliter, non tamen affectate ignorans, foret tantum veniale: idem foret, si quis faceret credens aut volens experiri an per talia maleficium solvatur, non per operationem diaboli, sed per cessationem eius ab operando; propter pactum quod maleficus cum diabolo habebat de cessando quando hoc vel illud fieret. vide *Silu. supra num. 9.*

G.

Tertia sententia. quædam est Petr. Aureoli in 2. 34. *question. 2.* & Angeli *verb. superstitio §. 13.* licere à malefico parato petere, vt maleficium maleficio tollat. exemplum huius rei subpeditat Ioannes Nider *c. Inquisitor* (inquit) *Ed- uenensis mihi referebat, quod modus tollendi maleficium, aut se vindicandi in malefico, talis practicabatur suo tempore. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis ad maleficam sciscitans malefactorem. Tunc malefica plumbum liquefactum aliquoties fundebat in aquam: quousque opere demonis in plumbo imago aliqua videretur: qua visa imagine malefica quasiuit ab explorame, in qua parte vs læsi maleficium tuum, & in eodem vulnere eum agnoscere? cumque explorator locum eligeret, statim malefica in eadem parte imaginis, qua in plumbo relucebat; fixuram vel vulnus per cultrum posuit, & locum vbi reum inueniret indicauit: nomen tamen nullatenus manifestante; sed experientia teste malefici per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea.]* hæc ille. hoc ergo secundum Aureolum liceret: & secundum Remigium posset verberibus maleficus ad hoc faciendum adigi. Argumenta Aureoli sunt. primo licitum est ab vsurario parato vsuras petere; & à parato conferre Sacerdote, in peccato Mortali constituto, sacramenta petere; & deferre iuramentum idololatriæ.

A

quem scio per falsos Deos iuratum, ergo similiter in nostro casu petere à malefico parato, &c.

Secundo non potest excogitari remedium aliud ad tollendum maleficium: ergo si hoc quod vnicum est vti non licet, nõ licet illud tollere. Sed hoc merito censetur durissimum: potius ergo dicendum, hoc vnico medico vti licere.

B

Verum hæc argumenta nullius momenti sunt. Eorum enim que in primo ponuntur argumento plane dissimilis ratio est. nam illic inducuntur ad id, quod sine peccato facere possunt, si velint. sacerdos enim potest conari conteri, etsi tempus habeat confiteri: vsurarius potest dare mutuum simpliciter, idololatra potest per Deum verum iurare: sed operatio malefica, quæ petitur, est intrinsece mala, nec sine peccato fieri potest, ideoque nec peti.

C

quia petendo consentit eius malitiæ, quod semper illicitum d, & teste Apotolo ad Roman. *digni sunt morte non solum qui talia faciunt, sed & qui consentium facientibus.* In secundo argumento, falso supponitur, alia remedia non superesse, super sunt enim alia, de quibus postea; quod si non superessent, præstaret milles quam per peccatum semel sanari. nam bonum animæ corporis bono præferendum est, & honor Dei cunctis anteponeendus. Neque hoc durum: videri debet scienti: quod *qui amat animam suam plus quam Deum, perdet eam, &c.*

D

Remigius vero coactionem suam atruit sequentibus argumentis. primo quia talis coactio inhonorat diabolum, & est expers omnis pacti. ergo licita est. *Respon.* magis inhonorat Deum, quia cogit alium peccare. immo nec inhonorat diabolum, quia cogit maleficum vt inuocet & honoret dæmonem: ipse

E

d. Tho.
de malo
13. q. 4

quoque eum honorat, quia non modo credit dæmonem posse, hanc medelam adferre, sed etiam concurrat positivè ad actum positivum dæmonis, vero pluris hoc facit, quam mancipij sui iniuriam, cuius afflictione solitus est gaudere. Nec potest dici expertus pacti taciti, qui cogit maleficum ista perficere, virtute pacti quod maleficus cum dæmone iniit.

Secundo probat hoc pacto, licet à fure fugiente rem vi sibi ereptam alia vi repetere: licet arcem ab hoste iniuste occupatam armis recuperare: licet vinculis pertyrannidem mancipatum, astu violenterque eripere: cur non hæc vis licita, ut innocentem morbis indignissimis sanemus? *Resp.* illationem esse vanam, quia reliqua illa licita sunt, & iuri diuino naturali que consentanea: maleficiū vero maleficio sanare omni repugnatiuri.

Tertio nititur auctoritate. *nullus Cod. de malefic. & mathem.* ubi tantum punitur, qui aruspice vel magum induxerit precibus vel suasionibus, ergo criminis atrocitas in hoc suavi inductione consistit. Cōfirmatur: quia Photius in Nomocanone dicit legis illius pœnam tantum debere intelligi, ubi *δὲ ἰσχυροῦς* id est per sacrificia & mactationes, negotium peragatur. Non ergo locus est pœnæ, quando malo adiguntur. *Resp.* puerile argumentum hoc esse, illi simile; si quis dicat, lex eum punit, qui præmijs & blanditijs, & per artem lenoniam, mulierem ad flagitium pellexerit: ergo criminis fæditas in hac blanda inductione & pellacia posita est: & inferat postea, igitur puniri minime debent, qui vi minisque matrem familias in thori violationem impulerint. Constantinus autem id tantum vetuit ea lege, quod quidam sibi iicere putabant. nam sponte facienti,

A nullam se iniuriam facere credebant: id vero quod multo grauius erat, non vetuit ea lege, quia res aperte iniqua minus indigebat noua legis coercionem. Quare Salyce, & Fulgos. mentem Imp. attendentes de quibusvis euocatorib. & prouocatoribus idem obrinere censuerunt: nec illa Photij limitatio vltimus protrahenda, quam ut significet Imperatorem de illis egisse maleficis, qui tum temporis priuatim, prætextu amicitiae, & hospitij recepti in domos gentiliū, dæmonibus clanculum sacrificabant: quod ipse fieri prohibuerat alia lege. Nec tamen vllus sanæ mentis hinc inferat, licita fuisse maleficia Magorum, in quibus non sacrificabatur. potest enim vnum factum ex pluribus capitibus illicitum esse: quorum vno cessante, ratione reliquorum adhuc illicitum manebit.

Dico igitur tertio, sententia hæc Aureoli, Angeli & similium est erronea & causa multorum peccatorum: nec licet vltimo modo nec ab imperato, nec à parato petere, ut maleficium maleficio tollat. hæc est communis sententia Theologorū, Aureolum & Angelum ideo grauissime reprehendentium: tenent quod dixi D. Thom. D. Bonauen. Sco. Thom. de Argentina & alij in 4. d. 34. Silu. verb. maleficium q. 8. Armilla num. 2. Tabiena vers. impedimentum 12. num. 9. Rosell. sup. Caietan. 1. 2. q. 78. art. 4. Pet. Ledesm. ad 3. q. 58. a. 2. d. 2. Alphons. à Castro lib. 1. de iust. hæret. punit. cap. 15. Sprenger. p. 3. mallei. q. 16. Nider sup. Nauarr. ca. 11. numer. 29. Angl. q. de arte Magica art. 6. diffi. 2. Abulens. in c. 19. Matth. q. 90. lit. O. Dom. Sot. in 4. d. 34. q. 1. a. 3. & 8. de iust. q. 3. a. 2. Vigner. c. 16. §. 4. Marti. Ledes. in 4. q. 60. a. 2. Brianjon. q. 13. conc. 2. Orbell. q. 34. Vngarellus addit. ad Angel. d. §. 13. Henriq. lib. 2. de matrimon. ca. 8. n. 2. & n. 3. in fi. Probat, quia hoc sacræ litteræ,

canones,

a. 1. C.
Theodori
de malef.
& mathe.

canones, ius civile & SS. Patres improbant, ut ostensum fuit concl. præced. 2. quia non licet consensum præbere peccatum alterius *b. 3.* quia licet sic paratus peccare: hoc tamen peccatum, & isto tempore, non faceret, nisi inductus. 4. quia ut actum per se malum nemo vnquam licite facit: sic, nec ad eum licite poterit induci *c.* Nota magis peccare, qui cogit inuitum, quam qui orat paratum. nam qui cogit inuitum iniurius est cogendo, & simul cooperatur: qui petit à parato, nullam ei facit iniuriam. quod nota contra Remigium.

Dico quarto, haud dubie potest malefici induci, ut per modum aliquem iurium tollat maleficium. In hanc sententiam conueniunt omnes in præcedenti conclusione citati DD & est verissima, caretq; dubitatione nam quidam DD. non satis clare loquuntur, etsi bene sentiant. Guido Brianfonus in collect. vno supra 4. sent. q. 13. concl. 3. Immo (ait) ego fortius dico, quod si aliqua persona erat impedita, vel vexata quacunque vexatione per aliquam personam sortilegam per pactum demoni: & per orationes, vel vota, vel artes, non posset sanari, nisi ab illa persona qua talia intulit. Dico, quod accederem ad illam personam, qua mihi dedit talia, non ut faciam homagium diabolo, nec ut colam illum sortilegum, sed ut mihi auferat, quod mihi dedit. Si ipse agat cum diabolo, ego non consentio: sed tantum peto, ut remoueat malum quod mihi dedit. Et multotiens iustitia cogit tales, ut restituant sanitatem, quam abstulerunt. Immo si proprius diabolus dedisset mihi talia, dicerem sibi, quod à me remoueret tale impedimentum, nullo tamen modo faciendo sibi homagium. Sed quod ait de Diabolo. id ego prorsus periculosum puto, & merito negauit Sotus in 4. d. 34. q. 1. a. 3. Nam non possum petere, ut ab amico,

A quia cum eo inimicitias, indcente Christo gerere debeo: omnis etiam mihi cum eo familiaritas & communicatio interdicta est. Per modum vero imperij, non possum iubere, quia mihi non subiicitur. Duntaxat in Dei nomine, per exorcismi modum, ei possem imperare. Nec etiam simpliciter verum est, licere semper petere à malefico, ut malum remoueat. Quid si enim sciam maleficium non posse tolli, nisi modo illicito: certum est me tum non posse petere. *d.* quid si etiam moraliter mihi constet maleficium etsi possit tolli sine maleficio, non tamen sublaturum nisi cum maleficio: certum etiam puto, tum non licere petere, ut tollat. Potest huius rei exemplum dari, quando petitur tolli ab eo, qui non est auctor maleficij, nec locum & modum maleficij & curationis ab ipso malefico, vel homine alio intellexit: nam talis non potest curare sine maleficio alio, aut demonis cooperatione noua. Quare raro admodum, vel vix vnquam licebit petere ab alio, quam ipsomet maleficij auctore.

Dico igitur quinto, licet à malefico petere, immo licet etiam illum minus & leuius v. r. verbis cogere, ut maleficium tollat, quandocumque probabiliter credo illum sine maleficio, modo aliquo licito id facere posse, siue quandocumque non sum moraliter certus, quod utetur modo illicito. Est sententia communis Henrici postea citandi, Scoti & omnium citatorum in concl. 3. & Præterea Ioan. Bassel. Vorriloni in 4. d. 34. Caietan. in verb. maleficium. & in opusc. 12. tom. 2. Gabr. in 2. d. 28. a. 4. dub. 2. Binsfeld. in l. eorum q. 5. C. de malef. probatur, quia hoc est uti iure meo, inducere magum ad id, quod faceretentur, & sine peccato, si velit, potest facere, non autem est consentire pacto quod demon habet cum mago. De co.

d. Pet. Ledefm. sup

e hoc voluit haud dubie idē Ledefm. & Henring. d. n. 3. in ū.

actione id concedit Remi. de precibus negat, sed ratio nostra, & cōmunis sētētia DD. de precibus idem conuincunt. de iussione exemplum habemus B. Theodori Archimandritæ, qui Theodorum Magum ad pœnitentiam adductum iussit, primum omnia peccata sua confiteri. 2. si quos haberet libros maleficos in medium proferre. 3. quoscumque homines aut domos aut animalia maleficijs suis obtrinxerat, dissoluere. 4. non amplius ea in quem, quam exercere, sed pœnitentiam agere. *f. De verberare & minis probatur quoad eos, quos constat maleficio læsisse. quia non tam infero iniuriam, quam illatā repello: & sicut crumenam meam possem furi extorquere, sic etiam possum mago quam quasi detinet corporis sanitatem. Confirmatur hoc, quia docet experientia, nunquam nisi vi coactos maleficio tollere velle Dixi, leuibus verberibus. quia grauius vulnera vel immodicos cruciatus inferre, id ad iudicem sceleris vindicem, non ad priuatos pertinet. Leuia non erunt, si malefica inde imminet periculum vitæ, mutilationis, aut grauis morbi.*

Caietan. g. cautelam proponit, vt quis expresse protestetur, se nihil commune cum Diabolo habere velle. Hæc sane prorsus necessaria cautio, quando petitur ab eo maleficio, qui non intulit maleficio. vix enim (vt dixi) sine peccato talis potest maleficio auferre. Sic cum crudelis & nefarius Bertulphus dixisset coniugi suæ B. Godoleug, in eam ferociæ suæ causam, esse dæmonem, & ex maleficio natum discidium, addidissetque se nosse scēminam, quæ iactiter se posse illos mutuo amore & beneuolentia adeo connectere, vt non queant coniuges ardentius se amare: respondit Sancta mulier, *Christi ancilla sum, illi ego omnia commendo: si tamen absq,*

sceleris alicuius commixtione id fieri potest, quod dicis, non refragor h.] Si quis ab ipso, qui nocuit, medelam petat; fortassis absolute loquendo, non est necessarium addere illam protestationem, sed sufficiet absolute (in casu conclusionis huius quintæ) petere vt nocere desinat. quia res quæ petitur bona & iusta est, nempe non nocere proximo: & potest ac tenetur maleficus id licito modo facere, nempe per mediū aliquod naturale (si nouit) vel per signi destructionem. ideo quod de pecunia ab vsurario mutuanda dictū, id hoc vim obtinet. Attamen semper vitilios eris & tutius hanc protestationem adijcere, maxime si petā vt tollat maleficio, vel quid aliud huiusmodi, quod non nudā cessationem: sed quiddam actus positivi significat. quia malefici vt plurimum sunt homines idiotæ, & alia quam superstitiosa remedia ignorant. Quare etiam consulo, vt petatur ab eo, quo remedio sit vsurus. si nolit dicere, non est vtendū eius operi: quia hoc ipso fati indicat se vsurū remedio illicito. Si verò indicet remedium tunc si satis prudens es & doctus, ipse considera & discerne, an sit licitū necne: si non es idoneus index, doctiores & prudentiores consule: si dubitetur an sit medium naturale, consulantur medici: si vero an sit diuinum consulantur Theologi. In his etiam diuinis aduerte, tunc prestare illa applicari à Sacerdote, quā à malefica. Nam si miraculosa operatio est, Deus illam potius operabitur per seruum tuum, quā per Diaboli mancipium, si malefica dicit, non profuturum, nisi ipsa adhibeat: satis hinc apparet, aliquid eam adhibituram ex pacto conuento. Quare nec videtur toleranda praxis quorundam iudicū: qui cogunt maleficas benedicere & grotis ex maleficio: & si sanentur,

tunc

h. Drego
Gestell
lissa vna
S. Godo-
leuz. 1.
Julij.

Georgi-
s in vita
Theo-
dori, apud
rium
enl. A.
il.

rom. 2. 0
usc. 12.

tunc habent pro iudicio certo, quod sint malefici. Liceret tamen iudicibus eas cogera, vt citra maleficium liberare conarentur: sicut licere priuatis iam docui, atque ita intelligendus Brianfonus d. conclusio. 3. Quod si res moram non pateretur, & maleficus non foret persona rudis & idiota, sed satis prudens ad discernendum maleficam curationem à naturali vel diuina: & tunc aliquis simpliciter secutus fuisset sententiam Pet. Ledesimij sup. credidissetque dicenti se non vsuram vllò maleficio, non auderem damnare post factum: sed ante factum: semper vtendum puto consilio & examine quod dixi. Reuera enim qui non examinat, neque interrogat, neque proteltatur, neque aliam adhibet cautionem vt intelligat, an remedium quod adhibebitur sit legitimum, an illicitum: is non videtur facere: quod in se est, sed obijcere se temere periculo peccandi: quia nouo periculo peccandi obijcit rudem illam & idiotam & peccatricem animam.

QVÆSTIO III.

An liceat maleficij signum destruere, vt diabolus nocere desinat?

NOTA primo signa malefici vocari, ollas, ligamina, claustra, plumas, liberides, & similia: quæ, ex pacto cum demone inito, magus adhibuit vt aliquis maleficio lædatur: pactum vero esse solet, vt quamdiu ligula sic nodata fuerit, vel tale quid sub limine defossum, vel sera clausa manserit: tamdiu talis persona sit maleficiata: aut moriantur, qui in tali loco erunt, aut intrabunt vel exhibunt, & huiusmodi: de quibus actum lib. 3. Porro de ligaminibus &

A ollis, res notior est: de sera legi apud auctorem innominatum libr. pœnitentialis à Rectore & Academia Colonienfi ante annos centum approbati, & excusi: capit. 70. quod est impotentia coeundi: Parisijs (ait) contigit, quod quadam fortioria virum, qui eam reliquerat impediuit, ne posset cognoscere aliam, quam legitime superduxit. fecerat enim incantationem suam super clausam seram, quam in puteum quendam misit, & clauem similiter in puteum alterum, & sic diabolo promouente vr. ille factus est impotens cum vxore sua.] Quæritur ergo V. liceat aperiendo claustrum, comburendo capillorum glomum, soluendo ligula nodum, vel effodiendo ollam, & exurendo quæ in illa habentur, aut similia remouendo, perdendoque maleficium destruere, & liberare maleficiatum?

B Dux de hac re sunt sententiæ. vna, nullius quod sciam in libris editis, in quibus nondum mihi contigit inuenire: sed nostris temporibus Ioann. Hesselius à Louanio, in prælectione lib. 4. sent. docuit nullomodo licere, hoc haud dubie pio docuit animo, & vt homines à maleficio abstereret: quam tamen prudenter & vere, manifestum spero fore exijs quæ hac quæstione disserentur. multi ex eius discipulis, rem non multum discutientes, neque auctores alios curantes, Pythagoræorum more, vt oraculum exceperunt: neque in scholis tantum docuere, sed in concionibus a deo nonnunquam calide: vt contra sentientes damnare, & etiam pœnis Ecclesiasticis coercere, sint conati: non modicam scrupulorum carnificinam etiam pijs & bonis, iniicientes, hoc ergo diligentius res discutienda, quam cum superioribus annis docerem, ideo breuiter perstrinxi, quod tum nescire aliquem ex doctioribus communem sententiam, quam amplectebam & amplector, probare.

C

D

E

§. 1. Hæſelij & diſcipulorum eius A
argumenta fuere. primo, cum ſignum
amouetur: ſanitas exſpectatur non à
Deo vel ſanctis, per miraculum: nec ab
humana voluntate nec à cauſa natura-
li. ergo à diabolo. Sed hoc eſt ſuperſti-
tioſum. ergo non licet amouere.

2. Qui ſignum tollit ea ſpe, vt nocu-
mentum ceſſet, miſcet ſe pacto, quod
malefico cum diabolo intercedit, quia
diabolus cum malefico pactus eſt, vt
ſigno poſito ipſe noceat, ſigno remoto
nocere deſinat. ergo talis ſocietatem
quandam cum diabolo inſit, cui con-
iungitur, & communicat in pacto con-
uento eius.

3. Amouere ſignum, eſt colere dia-
bolum, quia eſt proteſtari, quod poſſit
nocere quibus & quãdo voluerit. quali
ab alio non pendeat: item quod ſit fi-
delis & verax, qui pactum ſeruet cum
ſuis: ſed diabolus honorare vel colere
non licet. ergo nec amouere ſignum li-
cebit.

4. Nō licet declinare ad magos, vt ſcri-
pturã docent: ſed quia amouet ſignum,
declinat ad magos. ergo. Min. proba-
tur, quia petit à malefico vt ſigna tol-
lat, vel vt ſibi tollenda oſtendat.

5. Qui amouet ſigna oſtendit ſe male-
ficos & dæmonem timere: ſed S. S. iu-
bet nos ſolum Deum timere.

6 Non tantum res quæ ponitur vel
amouetur eſt ſignum diaboli, ſed & a-
ctio circa rem, vt poſitio eius ad nocẽ-
dum, permanentia eius ad nocumẽti
perſeuerentiam, amotio eius ad nocu-
menti ceſſationem: ſicut non tantum
aqua eſt Sacramentum Chriſti: ſed &
ablutio per aquam facta. ergo ſicut qui
ponit ſignum exercet ſacramentum
Diaboli, ſic & qui amouet. Exercet e-
nim vterque actionem ad eum effectu
conſequendum, ad quem aliter, non
ualet, niſi ex diaboli inſtitutione.

7. Diabolus nunquam ſponte cella-
bit à nocumẽto corporali, niſi vt gra-
uius noceat in anima: cum ſit hoſtis no-
ſter capitalis, ſemper cupiẽs quã maxi-
me nocere. ideo, iuxta D. Leonem *be-
neſicia eius cunctis ſunt nocentiora vulneri-
bus*: ergo per ceſſationem nocumẽti,
quæ ſit amoto ſigno, grauius inferet no-
cumentum vel amouenti, vel malefi-
ciato, vel vtrique.

8. Si licet ſigna maleficij amouere,
vel ad ea implorare opem malefici: igitur
quoties quis maleficiũ patitur,
nec aliud ſuper eſt remediũ quo adiu-
uetur, tenebitur procurare ſigni amo-
tionem: ſicut tenetur homo egrotus li-
cito ac poſſibili remedio procurare, vt
ſanitati reſtituatur: peccaret enim ſi
ſic ſanitatẽ à Deo exſpectaret, vt in-
terim medici conſilia rejceret. At qui
nemo eorum, qui ſunt in contraria o-
pinione hoc docet, videlicet hominem
aliquando ad amouendum vel deſt. u-
endum maleficij ſignum ex conſcien-
tia obligari.

9. Si id licet, ergo illi recte faciunt,
qui maleficis ad quæſtionem vocatis
abradunt omnes pilos corporis, ne quo
maleficij ſigno corpori ad hærente, red-
dantur inſenſibiles, ideoque ad confeſ-
ſionem cogi non poſſint, quod videtur
ſatis manifeſte ſuperſtitiouſum. Vnde
Franciſc. à Victoria *in rel. c. 12. de arte
magicæ*: li (inquit) ad expulſionem dæ-
monum radunt pilos aut capillos, aut
aliquid eiufmodi: eſt magia manifeſta.
Nam veri ſancti, qui gratiam Dei ha-
bent, nunquam vtuntur talibus riti-
bus aut obſeruationibus.

10. Probari poſſe videtur ex eo, quod
Dominus dicit in Euang. *hoc genus dæ-
moniorum non eicitur niſi in oratione &
ieiunio*. ſenſus enim eſt non aliter recte
eijci ergo ſi quis dæmon eiufmodi in-
tratiet in aliquem per maleficiũ, non

licet t

liceret egressum eius procurare per signi amotionem.

11. Probat ex eo quod Hierony. commemorat *in vita S. Hilarii*: ad quem cum adducta esset puella à dæmone obsessa, & dæmon clamaret: se inuitum in puellam ingressum fuisse, vtpote vi maleficiorum coactus: nec se posse eam relinquere, nisi prius ablati signis sub limine positis: vetuit vir sanctus signa perquiri, & orationis virtute dæmonem expulit: *ne* (inquit Hierony.) *aut solitu incantationibus recessisse demon videretur, aut ipse sermone eius accommodasse fidem* Jigitur, ex Hieronymi sententia, perquirere & tollere signum, vt nocumentum cesset, ad incantationem pertinet: alioquin ad miraculum diuinum non recte confugisset Hilarii: sed remedium facile ac promptum de signis amouendis, si licitum erat, præscribere debuisset: ne Deum tentare videretur.

12. Adud Gratian. *c. si per sortiarias* 33. qu. 1. vbi enumerantur legitima remedij maleficia, nulla fit mentio requirendi & destruendi signi: nec quisquã alius veterum Ecclesiæ patrum reperitur, qui de remedio hoc tanquam licito loquatur. Si respondeas esse argumentum negatiuum ab auctoritate negata. Vrgent, non esse ab auctoritate negata, sed ab auctoritate negate. quia cum remedium tollendi signi sit facile & cuique obuium, eius maxime mentio fieri debuisset, si licitum illud concilia & patrum decreta censuissent.

13. Diabolus non est alligatus signis: potest enim nocere sine signis, & positus signis liberum illi adhuc est non nocere, vt & à moris adhuc nocere & nõ detinere. ergo frustra tolluntur signa, nisi pactum malefici & Diaboli intercederet. ergo remouens consentit in hoc pactum.

A 14. Diabolus non potest diutius nec fortius, nec breuius nec lenius hominẽ affligere quam & donec ei Deus permittit, qui pactis huiusmodi astringitur: ergo absurdum est expectare remedium ab huiusmodi remotione signi, aut curare talia diaboli pacta: sed recurrendum est ad Deum, in cuius potestate est Diabolus. His illi argumentis vtuntur, quæ verbis ipsorum retuli: ne quis suspicetur me minus bona fide agere.

B §. II. Nihilominus sit conclusio signa malefici etiam spe cessationis morbi seu mali licet querere & inuenta remouere & tollere. dico, spe cessationis: quia fatentur opinionis contrariæ assertores, in contemptum & deletionem Magiæ superstitionis, ipsiusque Diaboli, licere malefici signa tollere, destruere, atque abolere: immo sanctum id esse, si ex solo odio totius artis, & intentionis Diabolicæ id fiat: sed negant id licere ea spe, & intentione, vt nocumentum cesset. *Notandum primo*, quod omnes fatemur, signi ablationem nullam habere vim naturalem neque supernaturalem mali auferendi seu sanandi: sicut nec eius positio vim vllam huiusmodi habuit, ad malum inferendum. sed sicut, posito signo, dæmon fuit, qui nocumentum intulit: sic ablato signo dæmon est, qui malum aufert, quia cessat nocere. cessat autem, quia sic cum mago pactus fuit: non quod pacto se ligari putet, sed quia hoc sibi iudicat expedire ad animarum perniciem. *Notand. 2.* aliud esse vt peccato alterius ad bonum, aliud cooperari peccato alterius. nam peccato alterius vt possum ad commoditatem meam, quando ille potuit peccatum vitare, & licito modo mihi gratificari, vt dictum de usurario *precedenti questione*, ipsius enim malitia mihi nocere non debet. Cooperari vero peccato al-

Ddddd

terius

terius nunquam licet, quia nunquam peccare licet: cooperor vero, quotiescunque peto ab alio id, quod alias sine peccato nequit præstare. Quando ergo peto vt maleficiũ maleficio, vel nouo pacto inito, tollat: cooperor peccato: quando peto vt id faciat, destruendo signum iam ante initi pacti, seu sine maleficio, & ipse me nolente adhibet nouũ maleficiũ: ego illi nõ cooperor, sed vtor tantũ eius peccato. Est doctrina Soti, & Pet. Ledesm. & aliorum mox citãdorum. *Notãd. 3.* Signũ tolli vel ab ipso qui posuit, vel ab alio qui nõ posuit. Si ab eo qui posuit: vel ille inierat duo pacta cum dæmone vel vnum tantum. duo quidem, quando cõuenerat, vt dæmon permanente signo debeat nocere: & sublato signo teneatur non nocere, nam hic vnum pactum fit depositione signi, alterum de ablatione. Vnum tantum fit, quando simpliciter conuenitur, vt signo permanente teneatur dæmon lædere: huius pacti vis includit, non vt sublato signo teneatur non nocere, sed vt, si velit, possit non nocere. Quando duo sunt pacta, tunc consideranda est duplex, quæ potest accidere, malefici intentio. Si maleficus cum tollit, vult sibi seruari pactum illud secundum, non licet tollere: quia hoc est cõfirmare illud pactum. Si vero maleficus ex pœnitentiã pacti initi motus, vult pactum suum cum dæmone in initum cessare: & ideo, vt rescindatur: tollit signũ, quod est pacti vinculum, & tollit non quatenus ablatio signi est signum secundi pacti: sed quatenus est destructio primi pacti, potest tollere, quia sic non confirmat secundum pactum, sed rescindit. Quod si sit alius qui tollit, hic non fecit vllum pactum cum dæmone, nec potest dici confirmare primũ malefici pactum: quia illi non cooperatur. Sed si gnarus secundi pacti quod male-

A ficus fecit, illud tollat, quia vult à maleficio seruari secundum pactũ: ille quantum in se est pactum confirmat, & sic malo cooperatur, quare hoc non licet: si vero vel ignarus vel gnarus, illud tollat duntaxat, vt maleficiũ destruat, vel vt pactum rescindatur, sperans dæmonem libere cessaturum à nocendo: nullo modo cooperatur pacto: nõ primo, quia iuxta illud non operatur: non secundo, quia illud non curat, sed vult factũ suo destruere primum. Denique si vnicum maleficus fecit pactũ, tunc tollendo signum primum pactũ destruitur, nec nouum inicitur, nec ipse maleficus villo modo confirmat, vel operatur ex primo: quare nec ei alius, tollens cooperatur. *Notãd. 4.* si scandalum sequatur, non posse tolli. quare sic ista peragenda, vt scandali occasio iusta detur nulla.

C His positis probatur. i. cõclusio, quia quotquot auctores excusi de hac egerunt quæstione, illi ad vnum omnes, ex quo ea quæstio discuti caput, in hac cõclusione, conueniunt: eos autem loqui, de eo qui tpe cessationis signum remouet, clare patet ex verbis & rationibus, quibus vtitur. Ante tempora D. Thomæ, & ipsi D. Tho. ac D. Bonauenturæ, & eorum præceptoribus, puto plane certum fuisse hoc licere: & ideo de hac re nihil expresse proditũ: nisi quod maleficia sine maleficio tolli posse cõsuerint: quod etiam Tho. de Argentina d. 34. & Abul. in 19. c. D. Mar. q. 90. & alij communiter tradiderunt. Quod vero Durand. hoc nõ dixerit parum refert: omisit, quia non habebat, quod ea in re contradiceret D. Thomæ: at cui contradicendum, commentarios suos elucubrauit. Primus quem inuenio ex professo quæstionem discussisse: qui tempore D. Thomæ vixit, Durando prior, est Henricus Goethalzius siue Gandé-

fis, Archidiaconus Tornacensis. hic
 quodlibeto 5. qua. 33. vbi querit, an liceat
 tollere regulam malefici signum? tan-
 dem resoluit his verbis, licet autem per-
 niciosum est operibus superstitiosis com-
 municare, aut facere talia, qualia faci-
 unt superstitiosi communicando operibus
 demonum. Catholicum tamen est destru-
 ere opus superstitiosum demonum, & in hoc
 ei contrariari. Et sic dico, quod licitum
 est maleficium deponere simpliciter, quem-
 admodum licitum est idolothytum in cloa-
 cam projicere: & etiam vt curetur infir-
 mus maleficiatus (ecce, quod sub hac spe)
 non credendo quod virtute illius malefi-
 cij morbus ille contingat (hoc enim crede-
 re infidelitatis esset) vt procedit prima
 obiectio: sed credendo contrarium, &
 quod fiat sola demonum actione, ex diui-
 na permissione: qui non consueuerunt se-
 cundum passionem suam maleficiatum
 vexare, nisi stante illo maleficio. Hæc ille:
 sequitur, eum, more suo non nomi-
 nans Scotus, & ipse aliquot annis anti-
 quior Durando his verbis: si per oratio-
 nes Sanctorum impediatur virtus damo-
 nu, bene fit, si tamen Deus illas non exaudi-
 at, tunc si ferretur maleficium & destru-
 eretur, demon non fatigaret eum amplius,
 quia ex pacto non assistit: nisi dum du-
 rat aliquid signum. Et ex hoc patet quod
 trufatica est illa quaestio, an liceat tollere
 maleficium intentione curandi malefi-
 ciatum? non enim solum licet sed est me-
 ritorium, destruere opera diaboli, nec in
 hoc est aliqua infidelitas, quia destruens
 non acquiescit operibus malignis: sed
 credit demonem posse & velle fatigare,
 dum tale signum durat, & destructio talis
 signi imponit finem tali vexationi.] vi-
 des à Scoto hoc meritum centeri,
 quem discipuli eius ad vnum sequun-
 tur, vt nominatim Ioan. de Bassolis i-
 bidem q. 1. qui etiam expresse addit
 meritum esse si fiat cum intentione curan-

A di: & sic etiam Anton. And. in 4. d. 34.
 in fin. sequitur Nicoll. Vorillon. ibid.
 & Nicol. de Orbellis ibid. & Guido
 Briançonus b. & Iosephus Angles, &
 Alph. à Castro libro primo de iust. heret.
 punit. capite decimo quinto. & Pelbert.
 Temesuar. Rosary p. 4. vers. matrimo-
 nium. §. 38. Est etiam hæc sententia
 communis Thomistarum, vt Caietan.
 tract. 12. tom. 2. vbi ait: duobus modis con-
 tingit maleficium à maleficio solui: primo per
 simplicem dissolutionem seu destructionem
 malefici. y. prius facti, puta dissoluendo liga-
 turam capillorum cum amulo ligneo, &c.
 & hoc absque dubio licitum est, nec est opus
 malefici, vt maleficus est, sed hominis scientis
 impedimentum boni proximi sui, quia nulla
 hic euenit inuocatio demonum, sed sola disso-
 lutio signi: quo durante diabolus statuerat
 malum alterius continuare. 2. per inuocatio-
 nem demonum, seu aliud maleficium, & hoc
 proculdubio peccatum est mortale.] hæc ille.
 vides Caietan. hoc definire, vt indubi-
 tatum idem volunt Siluest. verb. male-
 ficium q. 7. & 8. Tabiena. verb. impedi-
 mentum 12. vers. 9. Fumus v. maleficium
 n. 2. Domin. à Soto. in 4. d. 34. q. 1. a. 3. vbi
 dicit nos posse maleficium rogare, & ab eo
 pecuniam extorquere, vt ligaturas, quas ha-
 bet sepultas, aut suspensas aut alicubi as-
 seruatas, illinc dimoueat: quia illud ma-
 leficium facere virtus est: & quicumque sci-
 ret vbi sunt posset illas inde subtrahere,
 &c. idem asserit addens meritum id
 esse Barthol. Ledesmius de Sacramento
 matrimonij difficul. 49. & eiusdem inflituti
 ac nominis recentior Pet. Ledesm. in 3. p.
 quaestio. 58. a. 2. d. 2. Henric. Hé-
 ricquez lib. 12. de Sacram. cap. 8. numer.
 3. Consentunt Nominales, vt Gabr. l.
 in 2. d. 8. quaestio. 2. a. 4. & Aureolus in
 4. d. 34. Consentunt etiam Summi-
 litæ vnanimiter Silu. Tabie. & Fumus sup.
 Ang. in ver. super. §. 13. Rosell. v. impedi-
 mentum v. 13. Caiet. in v. maleficium & la-

b in 4. qu.
 13. c6cl. 13
 e q. de ar-
 te magica
 1. 6. diffi-
 cul. 2.
 dicit in 4.
 q. de im-
 pedim.
 narr. ar. 2

cob. de Grassius in decis. aureis. c. de male-
ficio. Quinetiam Francis, Zammarinus
beneficiatus Lateranens. Ecclesie, in
thesauro Sacerdotali, quem collegit se-
cundum consuetudinem ac ritus S. Eccles.
Rom. p. 1. titul. de exorcismis capite secundo.
quod est de maleficijs, hoc non tantum
dicit licere, sed quasi necessarium
& rituale præscribit, his verbis: adiungo,
quod illa ossa & penna inserta vna in alia:
& multa, & quasi infinita talia, qua in le-
ctis inueniuntur à demone deporta-
ta: sicut clare fuit deprehensum, sunt
extrahenda, & igne comburenda, dum
dicitur Psalmus: Exurgat. Nec sequenda
est illa superstitio, quam vulgus ponit, de
mittendis talibus rebus inuentis ad flu-
uium currentem, &c. sic ille folio 180.
col. 4. consentit Zacha. Viccomes p.
1. complementi Arti exorcif. doctri.
vlt. Idem noster Leonardus Lessius de
iulli. hanc quæstionem accurate per-
tractans, cuius scriptis adiutum me,
hac in disputatione fateor, vt & Bel-
larmini. Consentiunt Iuristæ, non tan-
tum qui tenent posse tolli maleficium,
quos supra citauimus. sed & qui reijciunt,
vt Turrecrem. in d. c. mouet. te. Nau. in
Mann. c. 11. n. 29. & Pet. Binsf. in l. eorum
qu. 5. C. de malef. & mathem. Inquisito-
res quoque Germani, Spreng. in malleo,
& Nider. in Fornicario. supra citati, &
Ioan. Chappesuille Vicarius & Inquisitor
Leodienf. in tract. de casib. reseruat. is.

Vnde patet hanc esse sententiam
 plane communem. Hispanorum, Ger-
 manorum, Italorum, Gallorum, Bri-
 tannorumque Theologorum quidem
 Scolaſticorum omnium, Nomina-
 lium, Scotistarum Thomistarum: ex
 quibus multi Cardinales & Episcopi
 & Magistri Sacri Palatii fuere, ceteri
 dignitatibus alijs, aut eruditione sal-
 tem, & pietate conspicui. Quare cum
 sit incredibile, tot academiæ præ-

A cipuarum professores, in hoc dogmate
 ad mores pertinente, vsque ad Hesse-
 lium errasse: & hodie quoque errare,
 tum in lectionibus publicis, tum in
 confessionibus audiendis, tum in ipsa
 praxi quotidiana, idque errore tam
 periculoso: sane non videntur carere
 temeritate, qui hos omnes incitiæ &
 erroris condemnare audent: & puni-
 endos putant: quotquot, sola etiam
 auctoritate talium adducti, maleficij
 B signa remouerunt. Accedit, quod au-
 thoritatem hanc rationes validissima
 comitantur: quibus contrariæ opinio-
 nis defensores nondum satis efficaciter
 responderunt.

Probatum primum, hæc sententia ex-
 emplis illis superiore capite narrati
 Bea. Godoleuæ, & B. Theodori archi-
 mandritæ. & quodam quod Ill. Cardi-
 nalis ex Societate nostra Rob. Bellar-
 min. in publicis prælectionibus narrauit,
 cum ante multos annos Louanij sen-
 tentiam illam Hesselij solide; sed breui-
 ter refelleret, cuius dicta huic disputa-
 C tioni inserui. Concionator (verbis eius v-
 *) quidam Prædicatorum: quod me pue-
 rum vidisse memini: in monte Policiano in

XL. cum vellet concionari, loqui non potuit.
 accidit id secundo & tertio. videns id non
 esse rem naturalem, in concione tantum
 sibi vocem præcludi: votum vouit Sanctæ
 D Agneti, qua erat loci patrona: inuenitque si-
 gna in suggestu, capillos inter se ligatos, &
 similia. comburunt ergo illa, & vox ei resti-
 tuitur. concionem posse habuit.] Quod
 si peccatum hoc fuisset, Deus à Pio
 concionatore inuocatus, & voto so-
 licitatus eum non sanasset: neque si-
 gna illi ostendisset, quæ tollere non
 liceret. his accedat simile aliud conte-
 E statum. Anno 1589. Genua adolescens qui-
 dam pius, ex impr. pectus, ita effuse
 in amorem mulieris carisset, vt diuinum ex-
 cluserit: mittebantur vltro curæ, munera,

Et furtiva littera, idque trimesfri spatio. Post quod is graui morbo afflictus decubuit. Mirum certe, quam immundas sordes, & varias ante ora astantium euomerit: muliebres crines, obuium villos, linum, bombycem, crinales acui, & sutorias, vnguium sequina, osium fragmina, & ferramentorum, non paruo numero, vna cum sanguine. Quidam e nostris hortatur eum, ne amplius illigari se patiatur amore ne pestifero. Quare deinde, num qua essent ab eo munerata aut littera? litteras acceptas aiebat, sed deinde laceratas: nos ter non credens, admonet familiares, vt eius arculam scruiantur, & si quid sit amatorio, tollant. Eares cum agro occulte voce quadam innotuisset, arcule clauem horrendis clamoribus postulat, & acceptam eadem voce admonente, iniecit in os voratus, nisi prohibitus fuisset: eam puluino supponit oculorum vs. m. amittit: admonet mater, vt doctus malo reddat clauem: eam cum querens non inueniret, furto ablatam credidit: tunc incipit magu vociferari, nec tamen reperta in toto lectulo diligenter excusso: vt tandem cum arcula esset resereta, bina littera amatoria inuenta, & igni tradita sunt, quo facto restitutus ei sensus videndi, & clauis non sine admiratione: apparuit ante oculos querentis exposita. Melius inter ea haberi cepit & corpore & animo, & paulo post sanus omnino factus est.]

Hæc Fran. Bencij nostri verbis perscripta, & Romæ excusa in. anni illius litteris descripta. facile videri hic vnusquisque signum maleficij, litteras fuisse; quod ne tolleretur dæmonem conatū: eoque amoto & cremato, nocere desisset. Sprengerus p. 2. Mall. quest. 1. cap. 1. narrat historiam sequentem.

Comes quidam præclarus genere VVe-straensis territorij in confinibus Argentinensis diocesis iuuenulam simili genere

A) præclaram duxit uxorem: quam tamen post celebratas nuptias, vsque ad tertium annum, carnaliter cognoscere non poterat maleficali impedimento, vt rei probauit euentus, impeditus: anxius, & quid ageret ignorans, & sanctos Dei iugiter interpellans. Accidit, vt ad ciuitatem Metensem, ob negotiorum quorundam expeditionem, applicaret: in qua, dum per vicos & plateas seruius & familiam allatus incederet, quandam mulierem, qua ante illos annos concubina sua fuerat, obuiam habuit: qua visa, dum super maleficia sibi illata minime cogitaret: improuise eam blande, ex amicitia contracta antiquitus, alloquitur: & qualiter se haberet, vt valeret, inuestigat. At illa cernens Comitum pietatem, vice versa, de valetudine sui corporis & status, diligenter inuestigauit. quo respondente, quod bene & prospere cuncta sibi succederent, illa attonita paulum siluit. & Comes cernens illam attonitam, amplius verbis blandis eam aggreditur, ad collationem inuitando. At illa de statu vxoris, interrogando simile responsum accipit, quod bene in omnibus se haberet. Tum illa ane pueros etiam generasset, inquisit. Et Comes, tres mihi (ait) sunt pueri masculi, quolibet anno vnus genuit. Tum amplius illa stupefacta paululum siluit. Et Comes, rogo te carissima, cur tam diligenter inquiris? Indica, nec enim dubito, quin me a felicitate congratuleris. Tum illa, vere congratulor, sed maledicatur illa verula: qua obrulit se velle corpus vestrum maleficiare, vt carnalem actum cum vxore vestra minime haberetis. In cuius signum putus, qui est in medio curia vestra, continet infundum ollam, certas res maleficiales continentem: qua ea de causa ibidem posita fuit, vt quamdiu ibidem contineretur, tandiu cocundi impotentia vobis adesset: sed ecce omnia vana sunt de quibus gaudeo, &c. Nec Comes diu distulit, ad domum regressus, puteum exhiberi fecit, ollam reperiri, & cuncta concremando, poten-

Hoc improbum quia mendacium.

tiam illam perditam subito recuperavit.]

Hæc ille .sufficient hæc tria exempla certissima in diuersis maleficij generib:& quod ad tertium istud, posset quis suspicari continuas ad Dei sanctos preces, vt hæc ei rei bene gerendæ occasio fortuita offerretur, à Deo impetrasse: quamuis quæ hominum inconsulta est calliditas, media illicita (nempe mendacium) alijs licitis (aqui uoca locution, & maleficij signi remotioni) miscuerit. Si uelis plura uide sup. lib. 3. Par. 1. q. 4. sect. 3. in princ. & sect. 5. litt. C.

Aliud ponit exemplum Cæsalpinus in Disquisit. de damonibus. cap. 17. quod alibi exhibui. Sed plura Bap. Codronchus, cuius hæc sunt uerba: Vincentius Carr. rhus. 2. p. de medico & eius officio, meminit cuiusdam sue sororis, qua maleficio affecta inuentu ac crematis saepe maleficij signis ueneficis conualuit. Hierony. Mengus scribit quandam nobilissimam uiduam ueneficio lethali ac insanabili morbo affectam: dum ageret de extrema uinctione instrumentu maleficu combustu, spiritualibusque remedijs adhibitu, quasi repente, omnibus admirantibus recepisse sanitatem. Narrat & quidam auctor de quodam presbytero: qui cum pessime maleficio affectus, plurimus mensibus lecto decubisset, nec innumera remedia à medicis adhibita quicquam ei profuissent, inuentu in lecto plurimis signis ueneficis, & combustu: quouis mense luna reuoluta alia & alia diuersa instrumenta reperiebantur, quibus semper igne consumptis Dei auxilio, & Ecclesiasticorum remedijs tandem pristinam sanitatem adeptus est. Amas superioribus Francisca filia mea, decem menses nata, apud nutricem infanti macie est affecta, saepe ac saepius magna suspiria edebat: & quando defasciabat, semper plorabat, ægreque se ferebat. de-

A fasciari præter puerorum morem, qui quamuis sint male affecti vel dolore aliquo detenti, cum fasciæ soluantur quiescere, ac delectationem tum capere solent. Nulla inuentæ causa præternaturali effectus, nutriceque mutata, cum in deterius laboretur, subiit suspicio uxori meæ, quod, cum esset puella admodum uenusta, inuidentiæ causa, vel odio cuiusdam uetula ueneficio esse affectam. Quapropter culcitram inquirens, nonnulla ueneficij signa repperit: ciceres namque, grana coriandrorum, frustum carbonis, & osis defuncti, rem quandam compactam mihi incognitam, quam fieri ab his improbis faminis ex quibusdam cum sanguine menstruo mixtis retulit quidam peritus exorcista.

Præterea quasdam plumas ita quibusdam filiis artificiose insertas, ut pileo, ut moris est, applicari facile possent: quibus omnibus igne benedicto combustis, & adhibitis per triduum exorcismis, & alijs nonnullis remedijs sacris, cepit melius se habere, & carnem assumere: ita ut curatam fore existimarem: nihilominus transactis quibusdam diebus, cum esset ualde morosa, & multum ploraret, eodem lectulo denuo explorato, inuenta sunt nonnulla alia instrumenta, quibus crematis sanitati restitui uisa est. Attamen in plenilunio mensis, cum plorabunda noctem totam insanentem duxisset, mane colore cinereo fuit affecta, & ita mutata facie ab ea, qua uesperti erat, ut esset res lacrymis magis quam admiratione digna.

E Explorato denuo lectulo, inuenta sunt frustula duo nucis sicca, & osis alibi, nouem uel decem ossa piscium, quæ erant fabricata instar pectinum, quibus capita pectuntur, cum quibusdam corollis mira arte ex varijs rebus paratis. Quibus igni traditis, mutata domo, & pluribus alijs, & validioribus per exorcistam peritum

adhibitis

adhibitis auxilijs, Dei beneficio absque vilo remedio naturali conualuit.] Sic ille lib. 1. de morb. venific. cap. 8. Eo lubentius verba adscripsi, quod in ijs quædam notabilia. Primo recurrere malum, de nouo signis positis, & ideo de nouo sæpius ac sæpius tollendum. Secundo ignem benedici, quo res istæ comburendæ, & simul adhiberi exorcismos. Tertio mutatio domus, quæ valde vtilis.

2. Probatur, conclusio communi praxi cunctorum fere vbique etiam bonæ conscientiæ & scientiæ; qui hoc modo maleficiatos sanant; & forte alius modus sanandi, vix vnquam occurrit.

Ex Sprengero & Niderio quædam exempla, lib. 3. retuli, vnum nunc addam, de equo, sic mire magico maleficio cruciatio, & sola nodi solutione sanato, quod narrat, quadam episto. insignis medicus Balduinus Ronseus, his verbis; Lam ad aliud digrediar, quod consulari huic viro contigit, Is in suburbanum profectus, cereus huiusmodi quandam tabernam præteruectus, vidit aliquot multis nominibus sibi addictos; statuit igitur eosdem admonere debiti, atque in persolutum curarent, in ius vocaturum minatur: excusant alij moras, alij quibus ingenium hominis mite prorsus prospectum esset, rogabant aliquantulum temporis concederet, atque inter hoc prorupit quadam toruo vultu, fixis in terram oculis; quæ calcitrantem, cui insidebat equum admiratæ, sicuti videbatur, rogat quonam pergat, atque interim monet, ne quid nimis equo suo consideret. Subridens ille, & quid (inquit) putas mihi incognitam equi huius indestam virtutem, qui eo ad decem & eo amplius miliaria cura vllam defatigationem vis consueverim?

A Respondit illa, vereri tamen se, ne ferendo sit. Vir anilem subesse fabulam suspicatus, subdit equo calcaria, qui præter consuetudinem iam primum ad motum pigrior, progreditur quidem, sed labascentibus quodam modo, ac titubantibus pedibus. Admiratus igitur hanc subitam equi debilitatem, domum redit, equum manu pedetentim ducens, accirque iubet ex tempore Veterinarium, is cum sudore madentem videret equum, rogat num quid defatigatus fuerit, vtrum post diuturnam quietem subito exstimulatus ad cursum, & num à concitatore cursu confestim biberit, & alia huiusmodi, quæ iumentis morborum origo esse solent: & cum nullam euidentem causam ad morbi huius generationem facere animaduerneret, rogat ut sua fidei committeretur equus, pollicetur interim, se suo non defuturum officio, atque omnem moturum lapidem, ut cognito tandem morbo, eidem auxiliares adferat manus. Conceditur Veterinarij fidei equus, atque ad eundem in stabulum deducitur, vbi equus doloris vehementia exagitatus, pedibus humum scalpens, protinus in terram deuoluitur crebra trahens suspiria. Veterinarius consilij pene inops, animo voluens quot quantisque casibus morbofis impetantur equi, venit illi in mentem eosdem, aut propter emphraxim, ut vocant, aut quoties suo tempore locum non reddiderunt, grauissimis subiaccere periculis: experiendum igitur censuit, num quod vitium in ano aut vesica esset, manum ergo anum ingerit, perscrutaturus num qua materia in eo contineretur, quæ huiusmodi accidentia parere posset, consueuerunt namque equi, quibus durior est aluus, & quorum anus scybalis quibusdam præcluditur, ex qualibet causa volutari, ac sudori perfundi: & cum nihil tale reperisset, equi membrum genitale aut penem attricare cepit, quem manu eductum, vidit arctissime, atq; intricatissime colligatum esse: tentat igitur primum nodum vnguibus dis-

soluere

soluere, sed frustra, nexuum enim capita cum occultis essent, obliquisque inuolucris varie inter sese abdita, ferro tantum dissolui poterant. Erat autem nodus hic malefica arte, ut suspicantur omnes, contextus ex cannabii radicibus, in hoc Gordium superans nodum, quod hic ex corni papyri pliocabili, & in omnem partem flexili connexus esset, ille etiam ex ipsa radice dura & ad complicationem rebeli. Nodus igitur dissolutus prostratus protinus equus, atque per lotium maxima copia concreti sanguinis reiecta, conualuit quidem, verum ita ut ad pristinum illum suum vigorem numquam redierit.

Arbitror hanc maleficam, in tempestiua in computatione interpellatoris molestia in bilem prorupisse, & obmurmurato carmine, per dæmonem curasse, equi membrum sic vinciri, idque sentientem equum ita calcitrasse: mox obscenam illam prodijisse in publicum, & quæ narrata miscuisse colloquia. Neque hic vllum erat naturale remedium aliud, quam si nodus ille disseccaretur, sic etiam in maleficio lactis furaculo, non aliud ferè presentaneum occurrit, quam si vtres coriaceos, in prata vel stabula missos, vbi armenta vaccarum degunt; deprehendas, & remoueas, dissecesque. Monet me series epistolæ illius Ronsei, ut adijciam quod ille præcedenti historiæ subiecit: *Quid (air) hic commemorem vtros illos emissitios, ad anatis similitudinem ex corio confectos, quos vulgus, lite latas, vocat, quibus ad emulgendum in pratibus lace vaccis vtuntur? nam quantumuis eosilem hæcenus, pro anili quadam fabula atq; meris nugis aestimauerim; Neostadij tamen ad Lenum, quod nunc Landstrastum appellatur, fortuitus quidam euentus docuit rem esse nimis quam veram, & in hominum per-*

A nciem excogitaram: quando sub annum in fallor 1553. miles quidam probe potus ex pratibus in ciuitatem per Lenpontem sese volutantem vtrem vnum obuium habens, nescio quid antea stomachatus, educto gladio medium dissecans, totam plateam lacte repleuerit: ad eo ut facti rumor per totam ciuitatem dispersus, omnes quotquot essent ciues, rei nouitate obstupescerent, ad spectaculum alliceret: atque id ita factum esse multi fide digni ciues mihi retulere, qui suis oculis ea se vidisse testati sunt. Huc accedit, quod audiuimus Godelam, quondam, Kukers, palam confitentem, vtrem hunc emissitium à se confutum atque emissum fuisse, ac non raro magnam lactis copiam ad se detulisse.

Quis asseueret non licere tales vtres perdere, ne fructum vaccarum perdat armentarij? si vtrem perdere licet, cur non & nondum illum soluere? si nondum, cur non & ollam sublimarem effodere?

3. Probatur, conclusio valida ratione, nulla in hac amotione illicita intercedunt: licita itaque est amotio. Antecedens probatur enumeratione omnium actuum: qui hic reperiuntur, hi actus vel sunt interni animi, vel externi verbi & operis. Animi interni actus sunt tres, primus desiderij, vt sanitas reddatur & cesset nocere dæmon: & ad hunc finem; vt tollatur conuentio malefici & dæmonis de nocendo: & quia hæc pactio dependet à signo, cupere proinde ipsum signum tolli ac destrui, proximus actus est opinionis, siue credulitatis humanæ, quod videlicet opinor seu credò probabiliter, cum sublatione signi pactum cessaturum, & cum pacto noxam, & sic noxa cessante sanationis & cessationis. Verbi externi actus, rogare maleficum, vt signum tollat, & nocere per dæmonem desinat.

Oneris

Operis externus actus est, ipsa signa tollere & destruere. Sed omnes istia-ctus, siue singulos spectes, siue cunctos simul copulatos, liciti sunt, & superstitionis expertes, licita igitur, & superstitionis expertes, tota hæc amotio cum spe tollendæ noxæ. Maior probatur, quia nihil aliud intercedit in re tota. Minor vero, *de desiderio*: quia licitum, immo & meritorium est desiderare suam & aliorum sanitatem: quare & desiderare impedimentorum ablationem, & mediorem ad id vtilium adhibitionem. Medium verò ad hunc finem, est maleficij cessatio, ad cessationem, medium est causa aliqua cur dæmon velit à noxa inferenda cessare: ad hanc causam auferendam, medium est, infringere pactum, ex quo nocet: & quod, nisi fuisset cum malefico initum, non nocuisset, pacti istius duratio, commensurata est, dæmonis voluntate, ipsius signi durationi, quare medium destructionis pacti, est destructio seu amotio signi: atque ita: à primo ad vltimum, destructio signi, est medium necessarium sanitati recuperandæ, quare sicut licitum est sanitatem desiderare: sic & licitum est signi destructionem desiderare. Probatur etiam minor, *de opinione*. quia opinari cessaturum maleficium cessante pacti signo, non est illicitum, nec vanum, non illicitum, quia id fidei nõ repugnat, nec vlla lege prohibitum est, non est vanum, quia nititur rectæ rationis coniecturis, valde enim verisimile est dæmonem tum cessaturum:

A que probatur, quia hæc nihil est aliud, quam desiderium boni cum opinione euentus, quare quod merito opinor euenturum mihi bonum, id licite spero: si bonum sit ex rerum numero, quæ licitè desiderantur. Ex his patet de actibus externis, nam quod licet cogitare, licet loqui & quod licet concupiscere, id licet petere, quare si possum desiderare à mago sanitatem, & opinari me ab illo consecuturum, possum etiam ab eodem illam petere: & quia desidero consequi modo licito, possum petere sub tali modo; vt manifestum est. Denique quoad actum externum, res quoque aperta est, actus iste est amotio signi: sed in hac amotione nihil illicitum est, ex parte intentionis, nec ex parte petitionis, vt probatum: ergo nec ex parte executionis, Consequentia probatur, quia executio nihil addit illiciti, nec superstitioni, quia nec ratione intentionis, nec ratione operis, quando scandalum abest: de quo non est quæstio, sed abesse præsupponitur.

Dicunt aduersarij, *ratione operis id fieri*, quia semper sit tacita quædam honoratio, seu inuocatio dæmonis. Quod falsum esse, sic ostenditur, opus illud amotionis signorum: nec est dæmonis inuocatio vel honoratio ex natura rei, vt per se patet: neque etiam ex intentione malefici amouentis, quia non intendit hæc ratione dæmonem honorare vel eum inuocare: sed intendit inuocationem per magum signo posito factam impedire: nec etiam intendit comprobare pactum magi cum dæmone, vel quicquam operari ex illo pacto: nec dæmonem inducere vt illud pactum cum mago teruer, sed solummodo intendit pactum illud nocendi rescindere, & annihili-

lare, neque etiam dici potest esse honoratio, vel inuocatio dæmonis ex pacto aliquo præcedente eius qui petit amoueri, quia iste nihil expresse vel tacite cum dæmone, pactus fuit, ne id quidem vt sublato signo desinat damnum dare: neque etiam ex errore opinionis, quia non tollit idcirco quod putet illis rebus vim inesse sic nocendi, sed quod existimet quamdiu hæc posita manebunt, dæmonem, Deo permittente, nocere posse: & propter pactum cum mago initum nocere velle, & eadem ex causa signo sublato à nocendo desistere velle: quæ omnia docet experientia esse verissima.

Dices fortè, dæmon idcirco nocere desinit, quia sic existimat se honorari. *Respondeo*, etiam si ille putaret se honorari, quamdiu, nec res talis est quæ natura sua honorem tribuat, nec adest vlla intentio honorandi, in eo qui remouet, parum refert: nec propterea dici quis potest dæmonem honorare. Deinde nec verum est idè dæmonem cessare: potius cessat, vt pactum cum Mago seruet, & sic eum sibi deuinciat, & alios alliciat, & alias ob causas, vt dixi.

Probatum conclus. 4. Maleficus male facit ponendo, ergo bene facit tollendo. Respondent non sequi, quia etiam in tollendo est superstitio, propter tacitum pactum, quod tum iterum censetur inire cum diabolo, propterea quia tollit cum spe cessationis. Sed contra: res ipsa sine spe non includit pactum, (verbi gratia, si rusticus vel puer tollat omnino ignarus positum ad nocendum à magis, iste nullum tacitum haberet pactum, vt patet: attamen dæmon cessaret à nocendo, nec spes ista, (vt probatum) per se superstitiosa vel illicita est.

A *Probatum 5.* Licet declinare à loco, vbi positum est signum, spe euitandi malum: licet etiam vitare personas, à quibus quis metuit lædi maleficio, ergo licet etiam remouere signum cum eadem spe. Nec satisfacit solutio negantium consequentiam: eo quod fuga à loco noxio si naturaliter ordinata ad euitationem mali, in quod quis incidere, si eum locum pertransiret: signi autem amotio ad hoc naturaliter nullo modo sit ordinata, nihilo magis quam signi positio ad malum.

B Non, inquam, hoc satisfacit, quia ratiocinantur à naturali causa ad moralem, argumentum verò procedit de eadem causa in vtroque, idè sic confirmo argumentum, si sciam positio veneno aliquo naturali locum esse noxium, licet mihi ab illo declinare, vt effugiam, ergo licebit etiam mihi venenum illud ab illo loco tollere, ne quem amplius lædat. Valet hæc coniectio? progredior, igitur similiter, si scio sublimine positum maleficio, vt quicumque limen illud calcauerit, moriatur: licebit mihi per aliam domus portam egredi & limen vitare: ergo licebit mihi quoque maleficio illud sublimine positum amouere.

C Ommino enim similes sunt hæc consecutiones, nam sicut in priore vtraque res naturaliter ad salutem ordinatur: sic in posteriore vtraque æquali modo moraliter ad eandem ordinatur: & sicut se habent amotio & fuga, naturalem ad causam: sic etiam se habent amotio & fuga, ad causam moralem, quale est signum, idè si rectè argumentamur à fuga causæ naturalis ad eius amotionem, etiam rectè argumentamur à fuga causæ moralis ad eius amotionem: neque in eodem causæ genere vllum discrimen est fugæ &

amotio

amotionis, sicut enim fuga personam remouet à loco noxio, sic & amotio rem remouet ne personæ in loco queat nocere.

5. Licet maleficos de medio tollere, ea spe & desiderio, ne hominibus amplius noceant per diabolum, vt eius viua instrumenta: licet ergo signa quoque maleficorum tollere, ne per diabolum illa amplius noceant, vt eius muta & fictitia instrumenta moralia, sicut enim tubæ, & tympana, & vexilla in bello, sunt quædam moralia instrumenta militiæ, sic huiusmodi signa sunt quædam quasi nequitia & malitiæ diabolicæ instrumenta, non operantia, sed eam ad operandum excitantia. Huic argumento nondum responsum est, ab ijs qui contra sentiunt. Nam quod vim argumenti & similitudinis positam putant, in ratione tantum signi, & maleficos dicant non occidi, vt signa diaboli: hoc est, *παπεργον*.

6. Posuit maleficus signum? quid est facturus? si tollit secundum vos peccat: si non tollit, verè & grauius peccat? quia relinquendo manet causa damni proximorum, perplexus ergo futurus est, quem contra religionem, iustitiamve peccare necesse. Respondent, relinquere debere & pœnitere, nec peccatum relinquendo, quia relinquendo non est causa nocenti, sed eius causa fuit ponendo illud & paciscendo cum dæmone. Retinere ergo illi, vt pœnitens Deum oret, reprimere dignetur diaboli potestatem. Contra: sicut peccauit causam dando, cur inciperet alius lædi: sic adhuc causam dando, cur pergat eum diabolus lædere: sicut positio vel ligatio fuit causa inchoati damni: sic relictio ligaminis siue non amotio, cau-

A
sa est continuati damni, ergo sicut tenebatur impedire, vel tollere causam ne damnum inciperet inferri, sic etiam tenetur ne illud vterius proferat, vel diutius duret. Quod sane clarissimum est in maleficio, quod effectum habet sapius renascentem, verbi gratia, maleficio sterilitatis primo anno nocuit tot equis, tot vaccis &c. 2. anno iterum nocebit forte pluribus, ergo si tenebatur impedire damnum primi anni, cur non & sequentis? Confirmatur, in foro exteriore damnaretur ad omnia damna illata restituenda, quamdiu illa inferrentur, & tam de damnis annorum sequentium quam primi: si diuersis actionibus ageretur de singulorum annorum damnis, sed hoc, quia peccat contra iustitiam, & est efficax adhuc causa damni. Ergo in foro exteriore adhuc peccat: quia tenetur facere, quod probabile illum est posse facere, probabile autem est illum tum tollere debere, vt proximi damnum impediatur, quia communis hæc est sententia optimis fulta rationibus, vt ostendimus.

D
7. Si duo reges sic inter se paciscantur, vt columna seu turricula quapiam stante erecta, ipsi sibi mutuo auxilium ferant contra tertium regem aliquem: si tertius iste pacti gnarus, vt illi desinant ipsum bello intestare, turriculam illam vel columnam deiiciat, & demoliatur: non dicetur ille tertius propterea consentire in illorum fœdus, neque cum ipsis, vel eorum altero: qui fortassis illum admonuisset: pactum vel societatem inire. Igitur nec maleficiatus dicendus est cum malefico vel dæmone propterea societatem inire, quia destruit signum, quod illi depacti, vt à nocendo

cesset dæmon. Nec quicquam habet
verisimilitudinis quod respondent, et
iam hunc tertium cum prioribus pactum
inire, quia beneficium ab illis ex-
spectat. Nec enim vsquam vel apud
Iurisconf. vel apud Theologos, inue-
nias talem pacti vel societatis ineunda
formulam aut genus, deinde destruendo
turriculam illam, potius pactum
prius inter duos in initum soluit, ad im-
pleto termino: sic etiam remoto signo
pactum dæmonis & magi conditione
sublata expirat. soluit ergo iste remo-
uens pactum alienum, nec ipse nouum
init.

8. Si quis cum hoste foret pactus, vt
suspensa de muro flammula candida,
accurrat, & portam occupet, vrbeque
potiatur: & tertius quispiam ciuium
hoc resciscat: nonne tollere licebit,
immo merebitur si fecerit? quis quæ-
sio illum proditoribus consentire di-
cat? rectè æstimantes iudicabunt, eum
pacta conuenta eorum non stabiliuisse
neque approbasse, sed abominatum ea
rescidiisse. Cur igitur non eadem ratio-
ne & iure, qui rescuiuit pactum dæmo-
nis & malefici de olla in familiæ perni-
ciam defossa: poterit illam tollere, &
tollendo censendus erit ab eorum pactu
alieno? an cum ille non consen-
tiat proditori, qui illam destruit: huic
censendus consentire maleficio, qui il-
lud destruit?

Denique vt semel finiam (tædet enim
tam multas soli faces admouere)
licet omnes conatus similes dæmonis
impedire, si incantamenti aliquis dæ-
monem ad nocendum inuitaret, rectè
faceret, qui murmuranti os pugno ob-
tureret, si per scripturam & caracte-
res id conaretur, laude dignus esset,
qui dissiparet & conscinderet mem-
branulas, cur non idem ius conceditur

A in signis positis, quæ similiter dæmo-
nem ad nocendum pelliciunt: sicut er-
go possunt impedire, ne verbis vel
characteribus magus consequatur ef-
fectum à dæmone, potero etiam signi
alterius destructione id ipsum perli-
cere.

§. III. Restat respondeamus obie-
ctionibus, quæ quod multæ sunt, &
prolixæ, cogent nos etiam, quam vel-
lemus, esse prolixiores.

B Ad 1. *Respond.* non fieri sufficien-
tem enumerationem partium, sanitas
enim expectatur à morali causa, nem-
pe amotione signi, sicut in exemplo
proditorum (de quo egi in probatio-
ne. 8.) liberatio non expectatur à
Deo, vel Sanctis, vel natura, vel pro-
ditoribus immediate, sed à signi amo-
tione. Sed urgent, saltem mediate ex-
spectatur à proditoribus, ergo & sani-
tas hic mediate expectatur à dæmo-
ne. Sed hoc est superstitiosum quia est

C perinde facere ac si dicas: præsta quod
promisisti, pactus est amoto signo te
cessaturum esse amoueo: teneris ces-
sare. *Respond.* negando minorem, &
eius probationem, immo perinde est
facere, ac si diceres: pactum tuum
primum cum malefico conuentum
extinguo: signum quod nocumento
inferendo præstitisti comminuo, &
perdo: non est quod noceas, amplius
nocere non teneris. Si pergant instare,
saltem expectat mediate sanitatem à
dæmone. *Respond.* expectat, non à
positiua aliqua dæmonis actione, sed à
priuatione actionis eius siue à cessatio-
ne, non enim expectat, vt dæmon ali-
quid faciat, sed vt desinat facere, ad fa-
ciendum alliciebatur signo, sperat illo
sublato, non allectum amplius, desitu-
rum nocere: vt amoto obiecto concu-
piscibili, quis vt plurimū desinit concu-
piscere. Effectū ergo expectat priua-

D

E

tium:

tium; quem à dæmone non est illicitum expectare, alioqui non liceret expectare dæmonis fugam ex oblesso, cessationem à tentatione, & similia, ad quæ pie vtimur aquæ lustralis asperione, reliquiarumque & agni Dei gestatione. Duntaxat ergo illicitum est, expectare effectum priuatiuum à dæmone, vi alicuius pacti conuenti cum dæmone: quod hic nullum est.

Ad 2. Negatur antecedens: ad probationem eius dico: si maleficus vnicum fecerat pactum? tollens, miscet se destructioni illius pacti, non conseruationi, quia destruendo signum, facit vt pactum cesset, si duo fecerat pacta, non immiscet se secundo, quia non petit, vt diabolus vi secundi pacti delinat; sed destruendo primum pactum, virtualiter (vt dici solet) etiam destruit secundum, de quo non cogitat. si vi secundi pacti vellet dæmonem cessare, valeret argumentum. *vide 3. Notabile.*

Ad 3. Dico & Antecedens, & probationem eius dissentire à vero, nam tollere signum, tantum est protestari, quod diabolus; qui Dei permissione, & non aliter, potest nocere, speretur non nociturus amplius, postquam causa ad nocendum alliciens (nempe signi positio) cessauerit: item quod aliquando stet pactis conuentis, non quia sit verax aut fidelis; sed quia censet hoc sibi esse vtile ad homines decipiendos, sicut solent decoctores minus debitum exsoluere, vt in grandiori summâ creditoris simplicitas abutantur.

Ad 4. Respond. Minorem falsam esse, non enim declinat ad Magos, vt Magi sunt; sed vt sunt homines gnari eius rei, quæ vel ad specum vel auditu potuit resciri, & petitur ab ijs, non vt ex magica operentur arte: sed vt id fa-

A ciant, quod quiuus rusticus & idiotota posset facere; saltem quod ipsi, sine vilo nouo cum dæmone pacto, possunt perficere, & perficere tenentur, ad comodum proximi. Potest ergo distinguui maior, scriptura enim vetat declinare ad magos, tanquam ad magos: non vero tanquam ad alios homines à quibus illicitum auxilium quis expectat.

B *Ad 5. Respon.* Aliter timeri Deum solum, aliter timeri creaturas. Deus solus timeri debet; vt omnipotens & auctor omnium, & quem nemo potest impedire, nec voluntati eius potest resistere: creaturæ timentur tanquam quæ Dei permissione nocere valent; & quia malignæ sunt etiam interdum volunt: & sic Scriptura sacra non prohibet eas timeri, dæmon verò inter omnes creaturas hoc timore maximè timendus, quia & cunctis hominibus animantibusque potentior est, & nobis maximè infestus, & exigentibus peccatis nostris sapissimè permittitur à Deo nos grauius ledere, vt constat de Iob, maritis Saræ, Achab rege, & alijs. Nonne licet timere sicarios, latrones, calumniatores? nonne licet fugere à domo dæmonibus infestâ? cur talis fugit, nisi quia dæmones timet? tolle timorem, fugam sistet.

C *Ad 6.* Negatur antecedens, impropria enim & falsâ locutio est, amotio signi est signum, non magis certè quàm homicidij actio est homo, sicut enim homo erat ante occisionem; sic signum erat ante amotionem, nec iuuat comparatio illa baptismi, nam nec ipsa aqua est Sacramentum, nec ipsa ablutio: sed Sacramentum, fit quando ad elementum, verbum cum actione accedit, ablutio materia proxima Sacramenti est, non Sacramentum: *Dicas:* saltem est ali-

quid pacti. *Respond.* sicut ablutio non est aliquid Sacramenti, nisi abluens intendat baptizare: sic, nisi ponens vel tollens signum, intendat ex condicto ponere vel tollere, nunquam positio vel sublatio erunt aliquid pacti.

Ad 7. Negatur consequentia, idcirco enim delinit nocere signo sublato, non quia per hanc amotionem grauius vulnus infligit animæ tollentis: sed quia sperat vel maleficum in alium fortem (vt vocant) translaturum, cum nouo suo lucro; vel sic plures se sibi adiuncturum, videntes, eum promissis stare. Præterea esto hoc diabolus speraret; sæpè spes illum fallit, & vnde compendium expectabat, dispendium patitur. Denique D. Leonis illa auctoritas parum aptè adducitur, cessatio enim à nocendo beneficium non est diaboli, sed Dei & hominis tollentis signum: sicut non est beneficium proditoris, quando ablato signo desistit à prodicione peragenda: neque qui tollit villo modo dici potest, hoc beneficium à proditore expectare.

Ad 8. Concessa maiore, quæ verissima est; Negatur Min. omnino enim hoc volunt, quotquot nobiscum sentiunt; & quia hoc ex eorum doctrina sequebatur, ideo non dixerunt expresse. Neque enim putabant quemquam adeo moralium rerum fore rudem, vt negaret, primò ipsum maleficum, qui posuit teneri signum, quod nouit, tollere; si nequit aliter damnum impedire: sicut, qui diabolo inuocato verbis vel scriptis nocet, tenetur cessare ab hac inuocatione, non tantum quia superstitiosa est inuocatio, sed etiam quia proximo perniciosa est. Nec villo modo puto tolerabilem esse contrariam sententiam in praxi, nec absoluendum

A qui nollet cessare, vel signum tollere, sicut non est absoluendus, qui alicubi malleolos reposuisset, incendium sparsuros, nisi illos velit amouere. Eadem namque ratio est, sicut malleoli efficaciter sunt nocituri vi naturali; sic etiam signa hæc æque efficaciter nocitura sunt vi morali, siue vi pacti conuenti. Neque hic quærendum, quæ vi damnum inferendum, sed an inferendum? & æque iniusta est illatio per vnã vim, atque per alteram, sicut malleolis inest vis ignea; sic censetur signis alligata vis siue actiuitas diaboli, multo promptior & fortior ad nocendum. Si verò tenetur maleficus tollere, quod posuit ex lege iustitiæ; tenebitur secundo alius, qui positum rescuerit, id tollere, saltem ex lege charitatis.

Ad 9. *Respond.* id, si fiat seruatis circumstantijs, quas requisiui, *supr. lib. 5.* nec superstitiosè, nec impudenter; sed sapienter & honeste fieri, à iudicibus etiam maximè timoratis. Victoria verò loquitur de expulsionem dæmonis ex energumeno, quod non facit ad rem: vt nec totum argumentum, quia depilatio illa non est ablatio signi, cum pili non sint signa maleficii, sed latibula.

D *10.* *Argum.* Multis peccat, primò quod contradicit sententiæ, quàm eo nituntur probare. Nam si defensores contrariæ sententiæ censent; non esse licitam, amotionem vllam, vt eos sentire patet; ex argumento sequitur, duntaxat aliquam esse illicitam, nempe destinatam huiusmodi dæmonijs eijciendis: quia tales dæmones aliter eijci nequeunt. Si ergo eijci possent per amotionem, licita foret amotio, iam non ergo omnis amotio illicita foret. Sin verò dicam, se non contendere v-

niuer-

niuersalem negationem: (Nullam amotionem signi cum spe cessationis esse illicitam:) sequitur non omnem amotionem huiusmodi esse superstitionis; quod ceteris omnibus argumentis suis probare nitentur, repugnat ergo hoc argumentum alijs omnibus, quia subuertit commune ceterorum fundamentum. Secundò sensus verborum Christi non est, non aliter eijci, sed non aliter rectè reijci efficaciter. Nam Apostoli non querebantur se vfos malis medijs, quod non est credendum; sed se eijcere non potuisse, conatus enim Apostolorum non fuerat illicitus, sed fuerat irritus, & hoc scire volebant; cur efficax non fuisset in hoc energumeno, quemadmodum solebat esse in ceteris, responsum illis, id accidisse, quod orationem & ieiunium non adhibuissent; quæ talium dæmoniorum pessimorum, quorum inueterata possessio generi expellendo necessaria ipsis erant. Tertiò dæmon non exit ad signi amotionem, nisi quando erat ingressus ad signi positionem: quod Deus nonnunquam permittit, Quando autem propter hominis peccata Deus permittit operâ malefici dæmonem ingredi; tunc licebit signum tollere, non secus ac in reliquis maleficijs. Quartò plus probat argumentum quam opus sit: imò & illud; (si valeret) nec exorcismis eijci licite possesit tantum ieiunio & oratione tales licet eijcere. Denique non potest nobis constare, an ex hoc genere sit dæmon, an ex alio: ideo, durante hoc dubio, licebit signum amouere.

Ad 11. Dico exemplum illud S. Hilarij duntaxat probare, quod, qui Hilarij sanctitate & dolo miraculorum sunt similes; aut quando aliquod scandali, vel superstitionis agenda

A subest periculum; debeant id facere, quod ad maiorem Dei gloriam tendit; ut est dæmonem oratione eijcere: non verò probat, quod eo periculo cessante, aut quando quis non est, certus de dono miraculorum (ut hodie certi nulli sunt, in his partibus, vbi fides propagata) non liceat illi uti remedio, quod ad manum est, & experientia frequenti comprobatum nouit. Metuebat autem D. Hilario, non, ne dæmon hoc pacto solitis incantationibus recederet, sed ne populo videretur ijs recessisse: imò neque hoc simpliciter verebatur, sed alternatiuè; vel hoc, vel ne videretur ipse dictis diaboli fidem habuisse; qui negabat aliter se expelli posse, nisi signo prius ablato: Quod falsum erat, ut D. Hilario ostendit, & quia sponte ingressus, sponte remanebat; nec eum cogendi vim ullam magica illa signa obtinebant.

Ad 2. Respondeo verè hoc argumentum esse nullum, & ab auctoritate negata, non ab auctoritate negante. Nam si vel Hincmarus (cuius ille est Canon) vel alij patres censuissent, hoc remediū esse illicitum, non fuissent contenti silentio prætermittere, quod vsu sciebant frequentissimum: sed disertè prohibuissent, ut solent similia, sic enim quia purgationes per monomachiam, per ferrum candens & similes, erant in frequēti vsu: ideo expressè illas prohibuerunt, summaque semper Ecclesiæ cura fuit, vilitas superstitiones nominatim damnare. Inter licita verò remedia non meminerunt amotionis: quia de remedijs Ecclesiasticis & diuinis agebant; istud autem est merè humane remedium, & quod ipsa ratio ac natura vnumquemque docet, nam & bruti norunt abijcere & repellere, quæ noxia sibi nocere.

Ad 3. Respondeo diabolum signis non esse alligatū naturaliter: sed mortaliter ex hypothesi, quod vult stare pactis conuentis. Nec verum est semper illum posse nocere sine signis magicis, saepe enim, immò ordinariè Deus permittit illum multa facere per maleficos, & signa malefica: quæ non permittit illum immediatè facere, unde non est absurdum existimare, quod quando Deus illum permisit, mediante signo nocere: non possit dæmon nocere signo destructo, quia Deus tunc videtur permissionem suam sic limitasse. Non tamen hinc sequitur Deum habere pactum cum dæmone, sicut nec Rex pactum haberet cum rebellibus, si ijs non resisteret cum filio suo rebellionem mouentibus, præsumptio quidem aliqua hinc in foro, vt vocant, fori nasceretur reuerà tamen pactum conuentum propterea nullum intercederet, sed permissio duntaxat & conuenientia probaretur.

Ad ult. Respond. Negatur consequentia, quia nemo scit, an Deus diabolo permiserit nocere post signum destructum: & quia possumus ex frequenti experientia colligere, vel Deum id ei non permisisse, vel saltem reliquisse eius arbitrio, vt adhuc noceat, vel cesset nocere, si velit: idèò possumus hoc experiri & signum amouere. Recurrendum quidem ad Deum; sed non propterea prohibita sunt remedia humana. Porro ex his patet, quod cum signū amotum est, vtile etiam & licitum esse, illud comburere maximè igne benedicto, & in loco sacro: nam hæc loci & ignis circumstantia etiam dæmoni est odiosa & metuenda. Addit Zachar. vicecomes in actis exorcistæ complemento pag. 76. simul cum signo comburenda aliqua benedicta, vt ramos oliuarum, thus, hypericon, &c. quod

A mihi non probatur, vt superfluum, & de superstitione suspectum, cum sufficiat signi amotio & destructio.

SECTIO II.

De remedijs naturalibus contra maleficia. §. 1.

B **M**ULTA de his more suo Grillandus quæst. 2. a. num. 3. in cuius sententia quid vitandum docebunt sequentia. Theologi quidam vim omnem adimunt naturalibus medicamentis: medici plerique magnam nimis tribuunt; & quædam memorant, vt naturalia, quæ quibusdam queant esse suspecta, mihi pronuntiandum vetus N. L. de multis. Non assentior ijs, qui omnem omnino efficientiam rebus corporatis in dæmones tollunt; nec ijs etiam, qui directam vllam vim naturalem in dæmones concedunt, vt videntur concedere Faustus, Petrus Gregorius & alij: a sed ijs assentior, qui secundariam & indirectam tantum tribuunt, quæ sententia peritiorum medicorum & Theologorum fuit, vt Paris. lib. de vniuers. Dionys. Carthusianus in Tob. c. 8. Francisc. Victor. relect. de Magia quæst. 6. Zacharia vicecomitis d. operis part. 1. tract. de remedijs corporalibus. Lulli libro 2. de quinta essent. Leuini Lemnij lib. 2. de occult. natur. mir. Francisc. Vales. cap. 28. sacr. Philos. Bapt. Codronchi. Casalpini & aliorum mox citandorum: nulla enim naturalis corporeæ rei vis est, quæ dæmoni possit præualere, aut directè illum aliquid agere; cui nulla super terram potestas est, quæ comparetur: qui factus est, vt nullum timeat. teste sacrâ Scripturâ. b Sed concurrente naturali, agente causâ supernaturali, Deo vel Angelo; agere res corporea potest

* Vid. relect. de Magia circa fin.

* Faustus
Ennetus
Pet. Greg.
in Syn.
tur. Hist.
Georg.
Problema.

* Iob.
v. 24.

potest